

HEMBYGDEN

Medlemsblad för
Upplands Väsby Hembygdsförening

Nr 4 December 2012
Årgång 41

Innehållsförteckning

Ordföranden har ordet	3
Hedlunds historier	5
Minnen från Vallvägen.....	6
En julkhälsning över Atlanten	9
En författare skriver jultrev	10
Almqvistaren.....	12
Illustrerade ordspråk och talesätt	12
I backspegeln	13
En roddtur på Fysingen	16
Karlslund	18
Sättra	25
En kärlekshistoria.....	26
Så var det då.....	27
Att elda brasor.....	28
Ordbok över Upplands Folkmål	28
Industrivägen. En vägs historia.....	29
Höghus med 14 våningar i Runby.....	31
Det lackar mot jul	33
Grötgrytan	34
Hjälp till att slå vakt om vår fina Hembygdsgård	35
Julkorsord 2012	36 -37
Bli medlem.....	38

www.upplandsvasbyhembygdsforening.se

För innehållet i artiklarna svarar respektive författare.

Utgivare: Kjerstin Björkman. Layout: Webmaster UVHBF

Tryck: Trycksmedjan AB. Tryckt med miljövänliga färg- och pappersval i 800 ex.

Ordföranden har ordet

När detta skrivs har hösten verkligen kommit och du har i din hand vårt populära medlemsblad. Nummer fyra år 2012.

Inte klokt vad åren går och ser jag tillbaka så är det snart 10 år sedan jag valdes till ordförande.

Det har varit en tid av glädje – och är fortfarande – jag gillar det verkligen. Vara med om att genomföra hembygdsrörelsens uppdrag som enligt våra stadgar är:

- att medverka till vård och bevarande av natur, kultur och fornminnen
- att hävda betydelsen av kulturarv, miljö, tradition och hävdvunnen sed i samband med samhällsförändring
- att samarbeta med kommunala organ och inom verksamhetsområdet aktiva föreningar
- att organisera studiecirklar, kurser, utflykter och annan verksamhet som kan öka kunskapen om bygden, dess natur och historia.

Jag måste få säga att vi uppfyller vårt uppdrag till fullo varje år i vårt digra programutbud.

Här är några exempel:

Vi skall tillsammans med kommunen påbörja en sk vårdplan för Hembygdsgården. Mycket jobb som vi tagit på oss, men gården måste underhållas för att vi skall kunna ha en hembygdsgård att visa.

Vi svarar alltid på alla remisser om olika plan-ärenden som kommunen delger oss.

Vi samarbetar med kommunala organ i olika projekt. Under 2012 samarbetade vi bland annat i ett projekt vi kallade Tema Vatten.

Vi har genomfört två studiecirklar under året. En med rubriken ”Starka kvinnor”. Där belystes bondmoran Ingrid på Runby, en stark kvinna i vikingatid.

Den andra cirkeln handlade om Johan Jacob Anckarström och mordet på Gustaf III.

I vårt årsprogram har vi bjudit på program varje månad. Bl a nationaldagsfirande, gudstjänst,

sommarcafé, vandringar i Väsby lite okända trakter tex Vikingalunken.

Ja, sen har vi att fylla denna tidning med innehåll, hemsidan likaså och arbetsgrupper inom föreningsarbetet med ansvar för olika arbetsuppgifter.

Hur skulle hembygdsarbetet se ut utan de trogna medlemmar, styrelseledamöter och alla andra i arbetet med att uppfylla och genomföra vårt uppdrag.

För visst är du intresserad av hembygden där du bor? Kom till oss och dela vår ambition att vara väg-visare till din och vår hembygd, Väsby.

Kjerstin Björkman

ordförande

Öppet Hus i Advent

i Mangårdsbyggnaden på Hembygdsgården
söndagen den 9 december 13-15

Musikunderhållning
Glögg och pepparkakor serveras
Kaffe och lussebullar säljes

Fynda julsaker i Mjölkkammaren

Grötfest

i Ladugården, 28 dec kl 18.30
Musikunderhållning
Gratislotteri
Endast Medlemmar

Välkomna med anmälan till
Inga-Lisa Gustafsson tfn 590 336 42
senast 20 december

Följ med bortåt vägen. . .

Flera broar, byggnader och platser

Klas Lundkvist föreläser och visar bilder
Söndag 20 januari klockan 13.00
Hembygdsgården, ladugården
Kaffeservering

Med i utskicket av årets fjärde
nummer av vårt medlemsblad
Hembygden, återfinner du
inbetalningskort för
årsavgiften 2013.

Årsavgiften för 2013 är 125:-
per medlem.

Ditt medlemsnummer finns på
etiketten som sitter fäst på
inbetalningsavin.

Tack för ditt stöd!

Hedlunds historier

Jag ska försöka beskriva en jul på 30-talet. Den av ganska lika hos de Optimusanställda.

Då ägde Optimus bl.a. Lilla Vilunda, som omfattade skogsområdet mot Smedby, och där fanns många lämpliga julgranar. I god tid före snöns ankomst var pappa ute och spanade in en lämplig gran, och när det var dags, var han ute och hämtade hem den med oss ungar i släptåg.

Julgransfot med vattenbehållare var okänt på den tiden. Pappa gjorde en fot med 2 korslagda plankor, så tjocka som möjligt, och så borrade han upp ett hål avpassat för granens tjocklek.

Sen skulle den pyntas och det var ju det roligaste. Karameller och glitter sparades från år till år så det fanns, men vi ungar gjorde alltid några nya karameller, klädda med bokmärken och annat. Att köpa karameller var otänkbart.

Som barn tror jag inte att jag såg några julkort. Idag dräller det ju in sådana. På den tiden var priset på kort, enl. katalog från Clas Ohlsson år 1933 kr 1:05 för 25 st i 3-färgstryck och präglad guldrum.

Sen väntade man på den stora dagen, granen skulle kläs, ljusen tändas och så julklapparna.

En leksaksbil var bland det man kanske önskade mest, och kanske blev det sådan köpt hos "Rak-Lasse". Vad det än blev, julen var något speciellt.

Maten ej att förglömma, traditionerna står sig år ut och år in: skinka, risgrynsgröt, vörtbröd och lutfisk, som jag aldrig kan förlika mig med, men som var höjdpunkten för mamma.

Efter julen och firandet var det inte så mycket att vänta på, förutom fackföreningsjulfirandet i Folkets Hus, och det var något som vi ungar såg fram emot. Det var väl inte så märkvärdigt, men

att träffa andra flickor och pojkar var roligt. Under julfirandet var det dans, ringlekar o.a. och det var alltid välbesökt. Som slutpunkt kom det, som vi ungar mest väntade på, godispåsen.

När facket, Metalls Avd. 124, stod som arrangör var det svårt att bjuda med någon kamrat, vars föräldrar inte var med i den föreningen, för funktionärerna kände oftast till både ungar och föräldrar.

Annat var det då Lantarbetarnas fackförening hade en liknande fest. Då kom deltagarna från Vilunda, Smedby, Vällsta, Bisslinge, Ed o.a. arbetsplatser, så då slank man in med någon bekant och hade lika roligt, som på Metalls fest.

Så småningom var det dags att flytta hemifrån och även skaffa egen gran. Ett år hade jag beställt en sådan och även förskottsbetalat den hos Bruzells, som hade flyttat från nuvarande Centralvägen upp till Hammarbyvägen. Jag kom dit på kvällen efter det att de hade stängt, men som tur var hade de ställt ut en gran och eftersom det var den enda, tog jag för givet att det var min. Men när jag kom hem och såg hur den såg ut, började jag tvivla. Det var nämligen en otroligt vacker silvergran och förmodligen mycket dyrare än den jag hade betalt. Men jag hörde inget klagomål från Bruzells, så det var ett misstag som hade begåtts, tänkte jag.

Ibland undrar jag hur dagens barn och ungdom firar. De skulle aldrig drömma om så spartanska tillställningar, som de jag har relaterat. Det är visserligen många år sedan, men ändå. Att det är knappt om ekonomiska tillgångar så att man inte kan köpa det eller det, är nog helt uteslutet.

Man nästan förvånas då man är ute och ser någon, som inte har luren vid örat.

Rekordet såg jag häromdagen i Centrum. Det kom en, mamma förmodar jag, dragande på en kundvagn, i vilken en pojke i 3-4 årsåldern låg. Och vad lekte han med, om inte en mobiltelefon. Mammans eller egen?

Lennart Hedlund

Minnen från Vallvägen

Under 1944, när man kunde se någon ljusning i världsläget genom att Hitlers arméer syntes gå mot sin undergång, så planerades för nybyggnation i Hammarby socken, närmare bestämt i centrala delen av Upplands Väsby samhälle. Det blev fem hus som byggdes och kom att färdigställas för inflyttning under våren 1945. Det nordligast belägna huset var av mindre storlek och kom att innehålla kommunalkontoret, där kommunalkamreren Fritz Andersson skötte verksamheten. Den kommunala administrationen var inte stor. Kommunalkontoret hade inte adress Vallvägen, men de övriga fyra husen fick numreringen 2, 4, 6 och 8. Nr 8 låg närmast backen upp mot Folkets Hus och Folkparken, som också skapades under mitten av 40-talet.

Mina föräldrar bestämde sig för att sälja villan i Runby och köpa en bostadsrättslägenhet i ett av de nyuppförda flerfamiljshusen. Det blev huset nr 6 med ingången 6a. Min mamma var sjuklig och familjen orkade inte med stor villa och tomt, som krävde mycket arbete och omvårdnad. Vi var i vår familj: mina båda föräldrar Henry och Greta, jag född 1935 och min syster Gunnel född 1941. Under hösten föddes min andra syster Margareta. I övrigt lämnar jag min familjs öden utanför den här berättelsen, det skulle bli för privat.

Bostaden blev två rum och kök med matrum, bostadsytan var 62 kvm och insatsen 900:-. Månadsavgiften har jag inget minne av. Priset på en sådan bostadsrätt har idag mångfaldigats 155 gånger. Jag har sett på Internet att någon av lägenheterna nyligen såldes för 1.395.000:-.

Vår lägenhet låg i nr 6 på nedre botten, porten 6a. I en spegelvänd lägenhet i porten 6b flyttade samtidigt i min kusin Bengt med hustru Vivi och barnen Jörgen, född 1942 och Inger, född 1944. Där föddes 1951 nästa kusinbarn till mig, Tomas.

Naturligtvis var en sådan tvårummare i trängsta

Vallvägen vintern -85. Sexans gavel i förgrunden. Foto Inga-Lisa Gustafsson

laget för en barnfamilj, men standarden var sådan på den tiden. Man hade inte större krav. Det fanns i varje hus en eller två större lägenheter, där sviker mig minnet eller kunskapen om exakt hur det var, men även om det hade funnits möjlighet att få en större bostad, så satte kostnadsläget stopp för sådana planer. Lägenhetens standard var helt tidsenlig, litet arbetskök med elspis och plats för kylskåp. Kylskåp fick man i mån av råd och möjlighet skaffa senare. Jag minns att Bengts och Vivis barn hade lekplats för barnen i sitt kylskåpsutrymme, innan kylskåpet kom på plats efter ett par år. Badrummet med badkar, WC och tvättställ var halvkaklat och hade stort värdringsfönster med vattrat glas. Mina föräldrar hade sovrummet, min syster sov i bäddsoffa i matrummet och jag hade min sovplats i vardagsrummet. I källaren fanns en rejäl tvättstuga med för den tiden moderna maskiner, ett torkrum med en fläkt, och varje familj hade en matkällare och ett källarförråd.

Mitt emot oss i farstun flyttade en familj Nils Nyholm. Det var två föräldrar och två barn, något yngre än jag. Pojken hette Bengt, men flickans namn kommer jag inte ihåg. De kom från Glava i Värmland. Det skedde en hel del inflyttning till industrierna i Väsby efter kriget, jag återkommer till det. Bengt var lite för ung

för mig för att bli en jämbördig kamrat, men vi umgicks ändå en del.

På våningen ovanför oss bodde en familj Nils Edström i det som jag tror var en större lägenhet. Mitt minne säger mig att den lägenheten sträckte sig över vår och Nyholms lägenhet och i så fall bildade en fyrarummare. Nils Edström hade en framskjuten befattning på Metallverken, troligen som ekonomidirektör. De hade en son, Gustav, i 5-6-årsåldern. Han var en pigg och frispråkig krabat och jag minns en episod. Min pappa kom hem från arbetet och skulle titta i brevlådan. Gustav sade innan pappa hunnit titta i lådan: ”Du har inte ett j-a dugg i din låda”. Gustav hade hunnit gå igenom alla husets lådor. Det var svårt att bli arg på honom med den charm han hade. Efter ett eller annat år flyttade familjen och ersattes av en officersfamilj Nauléér. Jag minns bara en dotter i 7-8-årsåldern i den familjen. Hon hade smeknamnet Kyllan. Umgänget var väl i övrigt inte så tätt.

I ingången 6b bodde på nedre botten, förutom min kusin Bengt med familj, ett medelålders par, Anton och Ingrid Samuelssons. De var ett mycket sympatiskt par med stort engagemang i Missionsförbundets verksamhet. Jag blev ”värvad” till Missionsförbundets juniorverksamhet, dels av Samuelssons och dels av några kamrater, som var med där genom sina föräldrars medlemskap. Vi hade inga religiösa traditioner i min familj, men jag trivdes med ungdomsverksamheten i föreningen där. Det var ett alternativ till konfirmationsläsning, vilket aldrig var något som intresserade mig.

Ovanpå Samuelssons bodde ett äldre barnlöst par, K.E. och Olga Nygren, också de mycket sympatiska och vänliga medmänniskor.

Jag skriver längre fram om Karl-Eriks speciella hobby.

Ovanför min kusins familj bodde ett par i övre medelåldern med tre vuxna barn, en flicka och två pojkar. Efternamnet har jag glömt, men flickan hette Tua, ett ovanligt namn som fastnade i medvetandet. Jag tror också att en av

pojarna hette Göthe. Han gav nämligen ut en liten diktsamling på eget förlag någon gång under åren de bodde på Vallvägen. Det är lustigt att det faktiskt fanns tre poeter i huset; utöver Göthe så skrev K.E. Nygren både prosa och lyrik och detsamma gällde för min pappa Henry. Varken Nygren eller min pappa gav ut något på förlag. Min pappa fick dock en dikt införd i Väsbybladet, som missionsförbundets pastor David Ljungström startade. Det bladet blev ursprunget till lokaltidningen, som sedan växte rejält och blev övertagen av ett mediaföretag.

På Vallvägen 4 kom jag att få en kamrat redan sommaren 1945. Han hette Agne Häggkvist och kom med sina föräldrar från Malmberget. Som jag skrev tidigare, så flyttade en hel del människor till Upplands Väsby på grund av arbetstillfällen på industrierna. Det kom två Häggkvists till, en ungarl som var inneboende i

Vallvägen 6 från baksidan vintern -85.

Foto Inga-Lisa Gustafsson

Agnes familj och en familj i släkten till Agne, som började bygga en villa på Karlbergsvägen. Karlbergsvägen var under ett stycke parallellväg till Vallvägen. Agne hade mycket typisk norrbottnisk dialekt, men vi förstod varandra bra. Han var ett år yngre, men vi lekte bra tillsammans med bl.a. hans ångmaskin och genom att drömma oss igenom Clas Ohlsons postorderkatalog från Insjön.

Det fanns inga sådana butiker på den tiden.

På Vallvägen 8a bodde i porten till höger på nedre botten en familj Pettersson. Pappa Tore som hade ett SM i boxning i någon av de lägre

viktklasserna, mamma som jag inte kommer ihåg namnet på och sonen Ragnar. ”Ragge” och jag var jämnåriga och jag började hösten 1945 i samma klass som Ragge hos den snälla lärarinnan Karin Bergius. Hon blev min mentor, som såg till att jag fick studera vidare med början hösten 1947 i Sollentuna Samrealskola. Genom klassen och Ragge fick jag andra kamrater ute i samhället. Ingen mer klasskamrat bodde dock på Vallvägen.

Mitt över farstun i port 8a kom en estnisk familj att bo. Det var ju aktuellt med estniska flyktingar nu, omedelbart efter krigsslutet. I den familjen fanns två pojkar i min ålder, Tiit och Veino. Jag umgicks en hel del med dem, men språk- och kulturskillnader var ändå lite i vägen.

En av kulturskillnaderna märktes redan i trappuppgången. Det luktade surkål beroende på lagring av surkål i tunnor i källaren. Det var troligen inte så populärt i huset, och det var säkert inte så lätt att vara främling och invandrare redan på den tiden. Jag tror att barnen måste ha gått i estniska skolan i Stockholm, jag har inget minne av att de fanns med på skolgården i Väsby.

Ytterligare en estnisk familj bodde på övervåningen i 8a och hette Glaser. Det var ett par i medelåldern med en liten son. Jag minns bara att mamman ropade ”Enno” på sonen, när han skulle komma in och äta. Jag har föreställt mig att det skulle kunna vara sedermera teatermannen Etienne Glaser, men han är född 1937 och jag har en uppfattning om att ”Enno” var yngre än åtta år vid en här tidpunkten. Kanske vi ändå hade en blivande kulturperson i vår omgivning.

Mitt över familjen Glaser bodde en ensam äldre dam, fru Hasselhuhn. Hon hade också en för Väsbybor känd bakgrund. Hon var änka efter landsfiskalen Hasselhuhn, som var åklagare i det omtalade Hammarbymordet 1913, där en apotekare bragtes om livet av en okänd mördare ute efter narkotika. Åklagaren fick ingen dömd för mordet, men rättegången mot två misstänkta italienska kringresande musiker, Jaconelli och

Valente, blev välkänd. De blev frikända i brist på bevis och domaren fällde de bevingade orden ”Kys inte mig, kys Carlsson”, då den känslomässigt upprörda modern till en av de åtalade ville kyssa domaren efter frikännandet. Axel Carlsson var deras försvarsadvokat.

På det övre planet i 8b bodde ytterligare en familj Pettersson, mamma och pappa med sonen Tommy. Tommy var kanske född runt 1940 och var en öppen och trevlig grabb. Tommy mirakelräddades efter en bilolycka, där han blev överkörd av en lastbil någonstans i våra omgivningar. Tommy klarade sig som sagt mirakulöst och så vitt jag förstår fick han inga allvarliga men av olyckan. Det var ändå en traumatisk upplevelse för oss alla i grannskapet. Någon gång under 90-talet hejade en glad och skäggig man på mig i något centrum. Det visade sig att Tommy kände igen mig, men jag hade nog inte känt igen honom under skägget.

Huset nr 2 har jag tyvärr inga minnen av, det låg ”för långt bort”. Jag tror dock att det bodde en familj Söderström där med en son Hans, möjligen född runt 1940.

Husen på Vallvägen erbjöd en lugn och trivsam miljö för familjer. Det var gott om utrymme mellan husen med plats för lekplats och trädgårdsmöbler. En och annan gårdsfest, särskilt för barnen med lekar och tävlingar, anordnades sommartid av bostadsrättsföreningen.

Jag bodde kvar i mitt föräldrahem i elva år till dess att jag gifte mig och flyttade in till Stockholm i september 1956, efter studentexamen 1955 och avslutad militärtjänstgöring sommaren 1956.

Tiden på Vallvägen, som var avslutningen på barndomen och tonåren, tänker jag tillbaka på med glädje och visst vemod.

Axel Vigren

En julhälsning över Atlanten

En julhälsning är alltid trevlig att få. Den stora utvandringen av svenskar till Amerika gjorde att många människor hade – och har – släktingar där att sända julhälsningar till, och på 1920-talet lanserade telegrafverket färdigformulerade helgradiotelegram att sända till dem som emigrerat. Så här annonserade man då:

Man väntar i Amerika
där Ni har släkt och vänner,
att få höra av Eder till jul.

Sänd dem en
Jul- och Nyårshälsning
per
Helgradiotelegram
"via Göteborg-Radio"
som kostar endast
Kr. 3:75

Närmare upplysningar lämnas Eder
beredvilligt å alla telegrafstationer

Mera ur reklamen:

Vår stora radiostation har redan blivit populär, och nästan all vår telegramtrafik med Amerika går nu över Grimstan. Nu till jul torde trafiken blir särskilt stor, då telegrafverket infört s.k. "helgradiotelegram", som äro synnerligen billiga. De äro avsedda uteslutande för jul- och nyårshälsningar till Amerika och kosta per styck endast kr 3:75, oavsett antalet ord i adress och underskrift.

De sändas radiotelegrafiskt från Sverige över Göteborg radio direkt till New York och därifrån vidare med post till adressaten. De måste därför vara försedda med fullständiga postadresser

samt inlämnas i god tid – telegram till oststaterna senast 3 dygn och telegram till väststaterna senast 5 dygn före den dag, då de skola vara adressaten tillhanda. Helgradiotelegram inlämnade före denna tid, komma dock ej att utbäras förrän tidigast på julaftonen. Telegram med enbart nyårshälsningar utbäras på nyårsdagen. Man kan alltså utan risk inlämna ett heltelegram redan före jul.

Användaren behöver ej ha något besvär med avfattandet av själva hälsningen. Han har nämligen att välja på en mängd olika textupställningar. Dessa äro nummerade och finns anslagna på telegrafstationerna över hela riket.

På grund av arrangemanget med texternas numrering behöver avsändaren på telegramblanketten endast nedskrivna:

1. Adressatens namn och fullständiga postadress.
2. Numret å en önskad telegramtexten .
3. Underskrift.

Dessutom bör å väl synlig plats å blanketten utskrivas ordet "Helradio".

De svenska texterna ser ut så här:

En hjärtevarm julhälsning hemifrån.

När granens bloss i helgen brinna
i tankarna varann vi finna.

En önskan sänd per radio
om fridfull helg i edert bo.

Eterhavets vågor bära
hälsningar till våra kära.

God Jul och Gott Nytt År.

God och fridfull jul och ett framgångsrikt nytt år.

Innerliga önsknningar om julefrid och ett lyckosamt nytt år.

Vi hoppas alla att ni får en fridfull jul och ett gott nytt år.

Hälsa, framgång och lycka under det nya året.

Vår varma välgångsönskan tag
på årets första dag.

Sådan var tekniken då. Alla blev säkert glada att få en hälsning från det gamla landet.

Inga-Lisa Gustafsson

En författare skriver julbrev

C.J.L. Almqvist till Zacharias Topelius:

Stockholm d. 23 Dec. 1842

Herr Phil, Magister Sach. Topelius, Helsingfors.

Ett till mig ställdt bref af d. 25 sisl. October bekom jag först idag, men får aflägga hjerligaste tacksägelse för all den sympathi, som uttalar sig för mig såväl i detta bref, som i hos följande tidningsartiklar. – I själva verket har jag hela denna tiden ända till denna dag mått ganska väl, ingen sömnlös natt haft och emellanåt, såsom vanligt, gjort mina promenader till fots 2 à 3 mil ut åt bygderna. Det är visserligen sant, att jag i Svenska Biet varit diaboliserad, i Freja likaså, samt i en och annan landsortstidning. Men ehuru dessa blad visserligen hafva sina kretsar, der de läsas och der jag naturligtvis står ganska illa anskrifven af politiska skäl, så betyda de dock föga i allmänheten, åtminstone har jag funnit mig under tiden ingenting sakna i umgänget eller i emottagandet bland menniskor. Hvad åter de häftiga angreppen mot mig beträffar, så hafva de en ganska naturlig grund. Jag har, utan att till mitt lynne i grunden älska strid, dock genom händelser och föranledanden kommit att yttra saker – och det af djup, hittills ovederlagd öfvertygelse – som angripit de bestående samhällsreformerna, i synnerhet Prelaturen, på ett kännbart sätt. Tidningarne af den sidan hafva därför omfattat planen, att ljuga och skälla ner mig, då de icke kunde gendrifva mig med själ. Huru många af de verkligen kännande och tänkande af nationen de härigenom fått att tro på sig, vet jag icke.

All den intagande godhet Herr Magistern yttrat för mig har rört mig på det högsta och kommit mig att ingå i de betraktelser jag annars alltför onödigt gjort härofvän. Förlåt mig då för dem! Det är icke så ofta två själar råkas. Helsing Cygnaeus och alla dem, som Herr Magistern finner fägnade af någon belysning från mig. Jag

har också varit i Helsingfors, icke en, utan flera gånger. Jag har varit på Sveaborg, Ulrikasborg och vandrat Alexandergatan fram. Jag skulle kunna nämna många utvalt sköna och herrliga punkter i södra Finland, der jag skådat omkring mig och som jag aldrig glömmet. Tack för den tanken, att jag borde hafva tillhört Finlands ädla, högsinta, djupt romantiska folk. Gud har gjort det annorlunda. – Tonarten i Kalevalas poesi anslår mig mycket, poesin i Lungblommorna är ganska rörande, framför allt den ensliga bilden af Kantele – den urgamlas lyran – arm, förglömd, bortkastad men återfunnen och ånyo älskad, älskad mångdubbelt.

Farväl för denna gång. Vi ser hvarandra åter, på ett eller annat sätt: om aldrig i kroppens värld, dock säkert någon gång i själens.

Högaktningsfullt

C.J.L. Almqvist

*Carl Jonas Love Almqvist porträtterad
1843 i Nordstjernan.*

Topelius skriver ungefär femtio år senare om detta brev följande:

Zacharias Topelius 1818 - 1898

”Framför mig ligger ett gulnat, 50-årigt bref, som torde vara intressant för Sveriges litteraturhistoria. Det är en fallen storhets självkarakte-

ristik, innan han föll – och om han föll. Möjligt, att han målat sig själf i rosenfärg, det finns likväl intet skäl att betvifla hans upp-riktighet. – Brevet är skrivet af en redan mångpröfvad veteran till en ung, oerfaren nybörjare. Dess motiv var följande:

Almqvist stod 1842 på höjden av sitt rykte och i begynnelsen av den bittra fejd, som skulle sluta med hans undergång. I Finland hade han väl några tvifvlare, men flertalet af sina mest hängifna beundrare och bland dem under-teknad. Jag var, som mången annan, fången i Almqvist, såg med hans synkrets och andades i hans atmosfer. Icke hans fall, utan Runebergs uppmaning till själfständighet och egna börjande tvifvel hade jag sedan att tacka för min frigörelse från denna nästan demoniska tju-sning.

Bland de första diktöfversök jag vågade låta trycka funnos några imitationer efter Almqvist, så helt i hans stil, som det var möjligt för en gulnäbb att kvittra efter en mästersonångare. På hösten 1842 sände jag, ej utan bäfvan, till Almqvist ett aftryck af dessa stycken och bad om hans omdöme. Därpå svarade han med brevet af den 23 dec. samma år.”

Glöm inte att anmäla ev flyttning!

Meddela hembygdsföreningen:

Upplands Väsby Hembygdsförening

Box 40

194 21 Upplands Väsby.

info_uvhibf@yahoo.se

Almqvistaren

Gamla vänner och små sår
man aldrig nånsin skall förakta.
Gamla gumsar och små får
man ock med vänskap bör betrakta.

C J L Almqvist, ur Sesemana

Illustrerade ordspråk och talesätt

Renlighet är en dygd, sa kärringen,
vände särken på julafton.

Hembygdsgårdens dag

Tänk att vi vid varje Hembygdsgårdens dag har fint och soligt väder.

2012 var inget undantag från den regeln: Sol-skenet flödade och vinden var ljum.

På tunet ställdes alla trädgårdsmöbler fram och det var tur för det kom många som ville fika och samtidigt lyssna till Benny Johans kapell spelandes folksliga melodier.

Benny Johans kapell

Foto: Leif Welander

Det var årets sista sommarcafésöndag och ordföranden hälsade alla tillbaka på Mors Dag 2013 när vi öppnar vårt sommarcafé för säsongen.

Kjerstin Björkman

Utlånat

Eds församling firade 50-årsjubileum vid månadsskiftet augusti-september med ett digert program.

Till jubileet lånades en kyrkbänk, en stol som kyrkoherde Odenrick i Ed tillverkat, en ordförandeklubba, en bibel på hebreiska samt Väsbynytt årgång 1962, av Hembygdsföreningen.

Inga-Lisa Gustafsson

Kyrkvandring i Fresta

En lördag i slutet av augusti samlades femton personer vid Fresta kyrka för att vandra runt i omgivningarna och upptäcka området kring kyrkan med ett annat perspektiv än dagens.

Vandringen började med att alla femton fick ta del av hur Svenska språknämnden vill att vi skall uttala Fresta – med kort e som i verbet ”fresta”..

Vi fortsatte förbi bronsåldershögen på höjden ovanför Fresta Gård och skymtade gården bakom buskar och plommonträd. Gården har anor från medeltid och har gett namn till hela socknen.

Småningom kom vi fram till Fresta Fattigstuga som idag är Friluftfrämjandets stuga.

Huset byggdes 1838. Fattigstugan var bebodd till 1970-tal.

Så kom höjdpunkten på vandringen; guidningen i Fresta kyrka. Inne i kyrkorummet kunde vi beundra altartavlan från 1470-talet, orgeln från

Altarskåpet från 1470-talet. Foto: Leif Welander

1700-talet och runstenarna i kyrkväggarna.

Fresta kyrka är den kyrka i världen med flest runstenar i eller omkring kyrkobyggnaden.

Vandringen avslutades med medhavd fika vid Klockarstugan.

Frestavandringen var den tredje och sista i serien kyrkvandringar i de tre socknarna.

Kjerstin Björkman

Kulturarvsdagen 2012. Tema Vatten/Under ytan

Källspaning: Hembygdsföreningen, Friluftsförbundet och Naturskyddsföreningen hade den 9 september en gemensam aktivitet på detta tema.

Vi samlades på Hembygdsgården och gjorde en gemensam vandring till Berga Källa i Runby. 25 personer deltog och utmed vägen till källan fanns ett antal skyltar uppsatta med information om djur och natur.

Väl framme vid källan möttes vi av Mulle, som berättade om vad som finns under markytan i skogen.

I Upplands Väsby finns ca 50 källor men det är inte många som känner till dem eller vet var denna naturskatt gömmer sig. Inte många av dessa källor är "igång" och användbara eller ens möjliga att hitta. Flera av dem har vi i åratal passerat i skog och mark men inte känt till, att de finns där.

Framme vid Berga källa. Foto: Leif Welander

Vi delade ut kartor med källorna markerade och namngivna, så att intresserade kan forska vidare och leta upp dem. Källornas naturliga användningsområden i forna tider var dels för dricksvattenförsörjning, dels offrade man i vissa av dem till gudarna, sk Trefaldighets/Offerkällor.

Den mest kända Trefaldighetskällan i Upplands Väsby finns vid Hammarby kyrka. Den används idag av kommunen för kvalitetssäkring av grundvattnet. Man förrättar även vigslar och barndop vid denna källa. På Hembygdsföre-

ningens hemsida kan man via en länk hitta mer information om källorna i Upplands Väsby.

Susanne Bergman

Fysingen runt 16 september.

I augusti fick vi i Hembygdsföreningens styrelse frågan om vi hade några personer kunniga i ortens historia som kunde guida på tre bussar i skytteltrafik under evenemanget Fysingen runt 2012.

Vi åtog oss uppdraget och tre personer och en sk back up gjorde förberedelser med kartor och bilturer runt Fysingen och de platser där bussarna skulle göra stopp för av och påstigning.

Det blev en händelserik dag den 16 september:

Guidningen började redan tidigt på förmiddagen och det blev fulla bussar direkt.

Många av passagerarna fortsatte hela slingan runt med samma buss vilket gjorde att det blev platsbrist på vissa buss-stopp och man fick invänta nästa buss.

Roligt och lärorikt blev det också för oss tre guider och back-up och vi har redan funderingar på egen bussutflykt med guidning någon gång 2013.

Kjerstin Björkman

Vikingalunken

Den traditionella Vikingalunken, en gemensam aktivitet mellan Hembygdsföreningen och Friluftsförbundet, gick av stapeln den 7 oktober. Start och mål var vid Främjartorpet i Fresta och slingan var i år ca 7,5 km.

Klart för start.

Foto: Bo Torpare

Promenaden gick genom ett naturskönt höstlandskap i skogsmiljö, bitvis genom naturreservatet vid Vallensjö. Lunken lockade i år 77 personer, som gick via Ekeby, Fresta-Smedby, Gudby och Harby tillbaka till Främjartorpet. Det fanns 12 st frågor utmed vägen och information om vår hembygd och man kunde delta i denna tävling om man ville.

Ungefär halvvägs, mitt i skogen på gränsen till naturreservatet hade vi fixat kaffe och bröd för

En stärkande tår. Foto: Bo Torpare

en skön vilopaus. Många trevliga pratstunder och glada skratt hördes i skogsgläntan denna dag.

Vi fick också lov att kalla på förstärkning till vårt kaffe-o-bröd-förråd.....tack vare snabbutryckning av goda hembygdsföreningskollegor

Glada kaffeböner. Foto: Bo Torpare

kunde vi få en leverans ut till skogen med ytterligare välförtjänt förplägnad till de glada vandrarna! Lunken hade nämligen i år lockat ut betydligt fler vandrare än tidigare!

Det blev en härlig dag i skogen och för många blev det en unik naturupplevelse. Många hade aldrig varit i detta område tidigare och kände inte heller till Naturreservatet Vallensjö. Många hittade svamp och några hade stött på ett par älgar! En Vikingalunk att minnas.....

Susanne Bergman

Hembygdsföreningen på mässa i centrum

Den sjätte oktober gick årets föreningsmässa av stapeln, ett evenemang som ger ortens föreningar tillfälle att visa upp sig och göra reklam för sin verksamhet. Hembygdsföreningen deltog med bokbord fyllt av Väsbylitteratur, en dator och en TV-skärm med olika bildspel samt en stor karta över de femtiofem källor som funnits i Eds, Hammarbys och Fresta socknar en gång.

Collage från mässan. Foto: Leif Welander

Källorna har haft roligt namn, t.ex. Lilla Kalles källa, Lång-Britta och Wallénshålet.

Broschyrer, program och annat material delades ut till besökarna.

Inga-Lisa Gustafsson

Sommarcaféet 2012

Sommarens första cafédag inföll som vanligt på Mors Dag och Benny Johans orkester underhöll våra gäster, som fikade eller köpte växter eller annat som salufördes.

”Julen varar än´ till påska” sjunger man, men att påsken varar ända till sommaren är inte så vanligt. Så blev det dock i år i Mangårdsbyggnaden där vi hade vår sommarutställning på påsktemat

och som invigdes i samband med första café-dagen.

*Edvard Österlund och Sixten Edlund spelar dragspel en cafédag i juli.
Foto Inga-Lisa Gustafsson*

Det har varit ett osedvanligt dåligt sommarväder och det har märkts på antalet kaffegäster som varit betydligt färre än föregående år. Ungefär 650 gäster har kommit för att ta sig en kopp kaffe med hembakt bröd och njuta av friden på gården.

Årets sista sommarcafé inföll även i år på Hembygdsgårdens Dag och Benny Johans orkester stod återigen för musikunderhållningen. Hembygdsföreningen tackar för i år och önskar gamla och nya cafégäster välkomna till 2013 års sommarcafé.

Barbro Kvist

En roddtur på Fysingen

En varm julidag sommaren 1939 var jag, den 12-årige grabben, per cykel på väg hemifrån Kungsholmen i Stockholm till mina farföräldrars bostad Haga i Hammarby socken.

När jag hade passerat Silverdals gamla landsvägskrog och kommit uppför backen till åskränet i Helenelund, så fick jag en idé att stanna för att köpa godis i den tobaksaffär, som fanns där.

Väl inne i affären, så drabbades jag av en plötslig impuls att även inhandla några cigaretter för eventuellt framtida bruk. På den tiden kunde man köpa cigaretter styckvis. Då jag för tillfället var stadd i hygglig kassa, så löd min beställning till damen bakom disken: ”Jag vill ha ett 10-paket Broadway Blend-cigaretter, en ask tändstickor och en 25-örs chokladkaka.”

Jag erhöll de beställda varorna utan någon frågeställning från expediten. Det hör till pjäsen att jag var rätt stor och utvuxen för min ringa ålder, vilket gjorde att hon förmodligen inte såg mig som minderårig.

Sedan jag käkat upp chokladkakan och stoppat ner det inköpta cigarettpaketet och tändsticksasken i den ena av cykelväskorna på pakethållaren, så trampade jag vidare norrut på Uppsalavägen med Haga som slutmål.

När jag anlant, så bjöd farmor på saft och bullar. Jag sade att jag tänkte ta en liten tur på sjön i

farbror Edvins roddbåt. – ”Jag har middagsmaten klar om ett par timmar. Se till att du är tillbaka i god tid då”, sa’ farmor.

Utrustad med cigarettpaketet och tändstickorna gick jag med lätta steg ner genom hagen till båtplatsen. Där steg jag ombord i farbror Edvins skärgårdseka, som låg förtöjd vid bryggan i den lilla lagunen innanför de mäktiga vassruggarna i Kyrkviken. Därifrån, ut till öppet vatten, hade man skurit en kanal i den täta vassen. Den hade lagom bredd för båt med utlagda åror.

Ekan hade fasta årtullar, så den var lättmanövrerad i den trånga passagen. Jag var snart ute på öppet vatten. Detta var tätt bevuxet med näckrosor, vars blad liksom ”klippte med öronen,” när vinden fick dem att resa sig på högkant i 90 graders vinkel mot vattenytan. Näckrosblommorna låg där och guppade som korkflötet på en fiskares metrev.

Jag rodde tvärs över viken till Kråknäbben, båtlaningen i den sydöstra delen av Kyrkviken. Där tog jag fram mina rökverk, satte mitt livs första cigarett mellan läpparna och tände på.

”Fy fasiken vad det smakar illa, men det blir väl bättre om jag fortsätter,” tänkte jag och bolmade vidare på flera cigaretter.

Jag rodde sakta tillbaka mot öppningen i vass-

kanalen. När jag nått dit, så hade jag rökt och avverkat min fjärde cigarett och var i be-grepp att tända den femte. Plötsligt började det snurra runt i skallen på mig. Jag hade nu jämt göra att klara av årorna, så att jag kunde styra ekan in i vasskanalen. Det kändes läskigt, det som nu utvecklades till rena snurren. Jag kämpade på med en diffus målsättning att bara ta mig i land. Den sista biten in mot bryggan upplevde jag i ett dimmigt töcken. Jag klarade inte att ta mig upp på bryggan från båten, utan plumsade i vattnet för att söka dra in båten och förtöja den.

Sen minns jag inte mera förrän jag vaknade där jag låg under träden i strandkanten och både hörde och kände hur bromsar och stickmyggor i hela armador angrep min arma lekamen.

Det smakade rökt pytonorm i munnen. Den var torr som fnöske. Jag hade spytt upp farmors goda saft och bullar, det kunde jag konstatera med både syn- och luktsinnet.

Ekan låg på svaj med utlagda åror några meter utanför bryggan. För mig var det nu bara att i mitt ynkliga tillstånd vada ut i vattnet och hämta in ekan och förtöja den. Jag minns att vattnet kändes mycket kallt, vilket säkert berodde på att en källåder uppifrån åsen mynnade här och förde ut friskt och klart källvatten i den lilla lagunen.

Nu kom jag plötsligt ihåg att farmor inviterat mig till middagsmålet. Jag såg på klockan och kunde konstatera att jag nu till allt elände var för sent ute till hennes tidsangivelse.

På vingliga ben och med värkande huvud gick jag utmed åskanten upp mot Haga. När jag kom fram, stod farmor på kökstrappan och såg både bekymrad och barsk ut. ”Var har du varit så länge,” frågade hon. ”Du skulle ju bara vara borta en stund och komma hem till middagsmålet. Farfar och jag har ätit för länge se’n. Det är förskräckligt hur du ser ut, och fy håle, det luktar ju tobaksrök om dej också! Gå in och ät nu, jag har ställt fram mat åt dej på köksbänken invid spisen!”

Jag mumlade ett svagt ”tack” och var för övrigt oförmögen att gå i svaromål med min kära farmor.

När jag kommit in i köket, lade jag upp en liten portion köttlimpa och potatis på en tallrik. Den här gången var det med största självövertvinnelse jag kunde äta blott en bråkdel av min normala konsumtion av den goda rätten, som jag vanligen gillade så skarpt.

När jag lyckats svälja ner den sista tuggan, så ville lucullen nästan omedelbart återvända upp och ut i det fria igen. Jag störtade på dörren och sprang upp bakom lagården, där jag vände ut och in på magen än en gång och blev av med all farmors goda, vällagade mat.

Det tog en god stund innan jag skamsen återvände till mina farföräldrar igen. De fina gamla människorna tog inte med en stavelse upp något mer om mitt tvivelaktiga leverne under de närmaste föregående eftermiddagstimmarna. Blotta åsynen av de ömkliga tillstånd i vilket deras 12-årige sonson befann sig, bekräftade för dem att här hade syndaren straffat sig själv.

Efter den här rökfyllda roddturen på Fysingens vågor, så kom det att dröja bortemot åtta år innan jag åter kom i närheten av nikotinet och vådorna av detta. – Men det är en helt annan historia.

Lars Erik Jansson

Karlslund

En dokumentation av Katarina Nordli, september 1980.

Forts. från föregående nummer

Bebyggelse – boende – miljö

Från början fanns Flickhemmet, Gosshemmet och Villan där Fru Krantzons bodde (se kartan i föreg. nr av Hembygden).

1904: Utan tillstånd hade en stor glasveranda byggts till Flickhemmet. Det klagas över att utrymmena är väl knappa, och i ett rum på n.b. av Flickhemmet ligger två barn i samma säng, ”hvilket förklarades bero på en tillfällighet.” Ett mindre hus, inrymmande tvättstuga och badrum hade uppförts.

1905: ”De sinnesslöa äro fortfarande fördelade så att i den s.k. mindre (gosshemmet) byggnaden vårdas fullvuxna äldre, manliga sinnesslöa och äldre gossar. För tillfället låg dock i ett rum en 18-årig flicka tillsammans med tvenne äldre manliga sinnesslöa och en sköterska, detta beroende på att enligt uppgift just denna sköterska visat sig hafva särdeles ”god hand” med ifrågavarande eljes mycket svårhanterliga flicka. – Denna anordning är onekligen principiellt något betänklig, hvarför jag tillrådde en ändring häri.

I den ”större” byggnaden vårdas de kvinnliga sinnesslöa jämte de mindre gossarna, dels i en större sal om 11 sängar å nedre botten, dels i några mindre rum en trappa upp. De lokala förhållandena å denna våning äro mindre gynnsamma och beläggningen här onekligen väl stor.”

1906 har man lagt linoleummattor som färgsats i samtliga sovrum.

”Sofrummen tedde sig nu också oklanderligt snygga samt t.o.m. ganska prydliga och fina. Ordningen och renligheten var mönstergill. Ingenstädes märktes spår till luftförsämning, hvilket är så mycket mer anmärkningsvärt som

klosettanordningarna inomhus och anordningarna för uppsköljning av nedsölade säng- och gångkläder är skäligen primitiva.”

I Flickhemmet vårdas alla kvinnliga samt de yngre pojkar. De ”mest osnygga” har samlats i en sovsal på nedre botten.

1907: ”Området är visserligen för närvarande utan störande grannskap, men då arealen är tämligen obetydlig och särskildt lekplatsen ligger omedelbart invid tomtgränsen, synes en utvidgning af området önskvärd. – Å området ha alltså jämt fortgått terrasserings- och planeringsarbeten samt grusning m.m.”

1908: Tillbyggnader har gjorts i både Flick- och Pojkhemmet. Och det finns nu plats för 55 ”obildbara sinnesslöa”. Tillbyggnaden i Flickhemmet innehöll badrum med 3 badkar, vattenreservoar och panna för uppvärmning av badvattnet. På övre våningen har ett sovrum blivit utvidgat.

I Pojkhemmet har en sovsal fördubblats till ytan, så att den rymmer 12 sängar i stället för 6 samt ett rum (kokerskans) tillkommit, och en garderob. Varje alum skulle då ha en sovyta på 4,5 kvm och 12 kubikmeter luft.

Alla bänkar och bord hade ommålats. ”Lokalerna erbjödo också en prydlig anblick, liksom öfverallt ordning och renlighet råda.”

1909 fanns det 10 ”högre betalande” som bodde i den ”större” (Flickhemmet) byggnaden. I den ”mindre” (Pojkhemmet) byggnaden bodde 22 manliga sinnesslöa och 2 större flickor, som delade rum med 2 av ekonomipersonalen.

1911 förekom ingen inspektion.

1912 klagar man på att klosetterna i Flickhemmet saknar fönster. Man hade skaffat en del nya järnsängar och låtit reparera tvättstugan.

1908 inköptes "Lugnet" "till förekommande af störande grannskap", om 3 rum och kök, samt uthus och omkring 1 tunnland jord.

Det hyrs ut åt en fru Dahlman (Fru Krantzons dotter), som vårdar "5 obildbara sinnesslöa barn" där.

Fru Krantzon har arrenderat 3 tunnland åkerjord för odling av trädgårdsprodukter.

1913 har föreståndarinnans villa tillbyggt. I pojkarnas dagrum har insatts en större kamin med skyddsskärm, i stället för den gamla kakelugnen som inte förmådde hålla varmt.

1914 har man satt nytt spjalstaket runt lekplatsen och målat om båda köken (Villan och Pojkhemmet).

1915 hyr man den i närheten belägna villan Strömsberg (nu nedbrunnen), för att man "skulle undgå möjligheten av störande grannar". Där bor personal – kokerska, sömmerska och sköterskebiträden.

1916 ligger 9 sjuka och förlamade barn i Strömsberg, n.b.

1919 görs en inventering av lokalerna.

1920 dör Maria Krantzon och hennes egendomar tillkommer dottern Edith Maria Dahlman.

Styrelsen för Stockholms stads fattigvårdsnämndsutackorderingsbyrå kommer att stå för "vårdanstalten" under några år. Föreståndarinna är syster Tekla Lund, utbildad sjuksköterska, som fanns redan innan fru Krantzons bortgång.

1923 inköps ett område på 4,38 har från egendomen Brunby. Det ligger norr om Carlslund. Troligen var det Tekla Lund som köpte marken.

I Villan, som nu bebos av Tekla L., finns 8 "privatpatienter".

1924 blev nybyggnaden färdig och invigdes i december. "Efter anstaltens grundläggarinna erhöill den namnet Maria Krantzons Minne". "Förutom källare- och vindlokaler innehåller

detta hem en bottenvåning för 14 småbarn samt en övre våning för 20 arbetslever. I den förra finnes sovrum, dagrum – tillika arbetsrum, matrum, kök, renseri, diskrum, sköterskerum, bad, klosetter m.fl. bilokaler. Utanför dagrummet finnes en rymlig balkong åt söder. I våningen däröver ligger 2 sovrum, sköterskerum, reservrum, garderober och nödiga bilokaler. Å vinden finnas 3 sköterskerum (se bild). I källaren äro inrymda pannrum, bageri, tvättlokaler, förrådsrum m.m. Centralvärmeledning, vatten- och avloppsledningar samt elektrisk belysning har anlagts. Reservtrappan från en övre gavelbalkong tillgodoser behovet av hastig utrymning."

I de äldre byggnaderna har man satt om 7 kakelugnar.

1925 försäljer Tekla Lund sina ägor till Föreningen "Maria Krantzons Minne" för 100.000 kr.

Föreningen "Maria Krantzons Minne" har till ändamål "att i vårdanstalt vid Carlslund i Fresta socken av Stockholms län eller å annan lämplig plats för vård mottaga sinnesslöa barn och äldre personer samt giva dem, som äro därför mottagliga, fostran, undervisning och sådant arbete, som efter deras utveckling anses vara lämpligt." (Föreningens stadgar).

Man gör en del småreparationer, inhägnader och målningar. Det påpekas att Flick- och Pojkhemmet borde förses med WC och att personalbostäderna är otillräckliga.

1928: "Maria Krantzons Minne" fallit ur minnet bort – nu heter det Styrelsen för Föreningen för psykiskt vanlottade. Syster Tekla Lund dör och en tillfällig föreståndarinna tillsätts, lärarinnan Maria Brandt.

Diverse småreparationer, nya korkmattor och 3 nya kakelugnar sattes upp.

1930: Fru Anna Ahlgren är föreståndarinna fram till 1933.

1929 förhyr man Lindhem med plats för 25 pojkar.

1930: En omfattande restaurering av Flickhemmet har påbörjats. En uthusbyggnad har uppförts.

1935: Föreståndarinnan är Fru Karin Jacobsén.

Man har fått stämpel:

”VÅRDANST: CARLSLUND

Upplands Väsby

Föreningen för psykiskt vanlottade

Maria Krantzons minne”

Man har fått en ny vattenbrunn och köksavdelningen tillbyggd.

1938 har sjuksköterskan Emma Larsson blivit föreståndarinnan, tidigare sjuksköterska på Carlslund.

Det bestäms att driften vid Lindhem skall läggas ned.

1947 uppförs en paviljong med 32 vårdplatser (Skogshyddan).

Oljeledning installeras i Villan, i Minnet endast för varmvatten i köket och tvätten.

1939 får man degblandare. Tidigare stod man alltså och bakade för hand. Astrid A. berättar att det var 25 liters degar åt gången.

1952 ägs Carlslund av Stockholms stad. Lindhem finns kvar, där har värme och varmvatten installerats.

En stor omvandling sker under de närmaste åren, båda ifråga om boendemiljö, verksamhet, vård etc. för att på 80-talet sluta i avveckling.

1971 tar Stockholms Stads Landsting över.

Under åren 1952-58 byggs byggnaderna A-M och 1965 N-X.

Personal

FSBV redogörelse för 1905: ”Hvad vårdpersonalen beträffar så har jag öfverallt kunnat konstatera, att om än fackutbildning och erfarenhet stundom lämnat något öfrigt att önska, intresse för kallet och ömhet för dessa hjälplösa skyddslingar, hos hvilka man ofta ej kan spåra mycket mänskligt, varit för handen i så mycket högre grad.” ”Å Carlslund biträdes föreståndarinnan vid anstaltens skötsel af sina närmaste anhöriga (13 pers.).”

1902 utgjordes personalen av föreståndarinnan, 2 biträden, 4 sköterskor och 1 kokerska samt ”tjenare”.

Till KM 1903 hade man även en sömmerska.

1907 är nattlig tillsyn anordnad i den större byggnaden. Ett par av sköterskorna turas om.

1909 omtalas att av de sjuksköterskorna ”tjänstgöra 2 i den s.k. mindre byggnaden (Pojkhemmet) och 5 i hufvudbyggnaden. 3 av dessa senare hafva i tur och ordning nattvakt hvar sin vecka för passning af de barn, som äro osnygga.”

Vidare får man höra: ”Till biträde vid skötsel af de mindre barnen, äfvensom med städning, rengöring och dylika göromål hade 3 i mindre grad sinnesslöa, vuxna flickor mottagits från Stockholms stad. Jag framhöll, hurusom ingen av dessa får hafva sin sovplats å lokal, som är afsedd för de å anstalten intagna sinnesslöa – såsom vid mitt besök förhållandet emellertid var med den ena av den.” (Alfred Petré)

1912 har man utökat personalen ett par personer ”på grund af det större antal svårskötta fall, som mottagits.”

1923: Carlslund har stadig tillväxt. 12 dagssköterskor, 1 nattsköterska, 1 sömmerska, 1 kokerska, 2 köksbiträden, 1 bagerska, 2 tvätter-skor och 2 drängar.

1924 har man fått trädgårdsmästare (Harder), ej boende på platsen. – I allmänhet bodde man på Carlslund.

1930 nämns för första gången ”lärarinna”, man har 1 lärarinna i teoretiska ämnen, 1 i handarbete och slöjd och 1 i Kindergarten. Och så har man fått en arbetsförman.

1947: Carlslund fortsätter att växa och nu har man en personalstyrka på 42 personer, därav 6 män – 2 lärare, 26 sjukvårdspersonal, 1 föreståndarinna, 2 kontorspersonal, 11 ekonomipersonal och 6 män i jordbruket.

10 år senare har man en personalstyrka på 175 personer. Man har fått läkare och kurator.

Vilka var nu dessa människor som arbetade på Carlslund? Ofta var det kanske slumpen som gjorde att de hamnade där. Det var ont om arbeten och man fick ta vad som fanns. Det krävdes ingen utbildning, vilket det i många fall inte heller idag krävs. Hade man väl fått en fast anställning så stannade man – ”man vet vad man har men inte vad man kan få.” Säkert var det många gånger ett hårt och svårt arbete. Man fick dela ett litet krypin med en kollega uppe på vinden eller i någon skrubb mellan ett par sov-salar.

Ebba, kindergartnlärarinna, berättar att hon hade förskolläraryt utbildning, arbetade i folkskola en tid, var så privat i en familj, där det fanns en ”missanpassad” pojke. Hon blev då intresserad av annorlunda barn – och så hamnade hon i Carlslund. Det var 1925. Det var ont om arbeten och huvudsaken var att man fick ett. Hon hade tänkt stanna högst ett par år – det blev 40 år. 1930 blev tjänsten statligt reglerad, vilket betydde pension. Det var ju en säkerhet. ”Och när man hade varit där ute i skogen några år, var man rädd att söka annat arbete med ”friska” barn – man trodde sig inte klara av det. De hade större förväntningar.” Platsen var dyster, men det var bra annars, man hade bra kamrater. Mycket ledig tid fanns inte. På sommaren reste hon hem till sin mamma i Kalmartrakten och gjorde någon resa med STF. Med Upplands Väsby hade man inte mycket kontakt. Det var dåligt med kommunikationer. Det fanns en dansbana vid Odenslunda gård. Dit gick de någon gång.

Men Tekla Lund tyckte inte om det, föreståndarinna på 20-talet, hon var diakonissa. På sommarkvällarna for man ofta ut och cyklade, den lilla tid man hade. Någon gång hände det att man for till Stockholm. Senare gick hon med i olika föreningar – föreläsningsföreningen, kyrkliga syföreningen, Röda Korset.

Ebba bodde själv på Minnet i ”kupan” på vinden, men slapp i varje fall att dela rum med någon. Och 1930 flyttade hon över till Lindhem, där hon hade rummet innanför dagrummet. ”Eget rum så man kunde stänga om sig.” Det var en väldig hierarki på den tiden, enligt informanterna. Olika kategorier åt i omgångar. Föreståndarinnorna befattade sig inte mycket med barnen. ”De skötte väl det administrativa och delade ut medicinen.” I början var det halm-madrasser, man bytte halmen själv. Och man eldade i kaminer och kakelugnar.

Maria Krantzson åkte till Lysekil varje sommar. Där hittade hon kokerskan, som hade lagat mat till Kung Oskar i Marstrand, änka efter en fiskare som nyss drunknat, och där stod hon, kokerskan med tre eller fyra barn – kom så till Carlslund. Hon lagade utsökt mat, var stor som en trälare, stark som en björn. Det fanns inga karlar på den tiden, så hon slängde själv upp grisarna på styckningsbänken.

När prof. Petrén med följe – inspektör för medicinalstyrelsen – kom, skulle det städas och fejas och lagas särskilt god mat, och dukas med paradporlin. Då fick personalen vänta med att äta.

Greta från Västerbotten, arbetade först på ett privathem och kom så till Carlslund på 30-talet. De olika hemmen i landet hade tydligen god kontakt med varandra genom FSBV. Man bytte tydligen alumner också.

Greta arbetade på privatavdelningen i Villan, ca. 10 personer. Det ansågs finare. Ett år gick hon på barnsköterskekurs i Bodaborg i närheten av Sundsvall. Hon fick 10 kr mer än de andra sköterskorna, om det nu berodde på kursen eller för att det var privatavdelning.

I slutet av 30-talet hade man 48-timmars arbetsvecka. Varannan söndag var fri. En vecka arbetade man till 10 på kvällen och hade tre timmar ledigt på dagen.

Svea började arbeta på Lindhem på 40-talet. Personalstyrkan bestod av 5 personer. Man delade rum, 2 där uppe och 2 där nere. Ebba, kindergartnarlärarinnan, hade eget rum. Man kunde aldrig ha något eget privatliv. Men sammanhållningen var fin på den tiden. Man hade fritt

gång i månaden fick dom bada. Jag tänkte jämt på ”Barnen från Frostmofjället.” För ibland var inte hästen ledig och då fick dom dra dom på kälkar. På sommaren gick det bra för då hade vi den där stigen genom skogen. På vintern fick vi gå runt.”

Hon var där ett par år och kom tillbaka 1958, då hon började i köket. Det var bästa arbetstiden, när man hade familj hemma.

Carlslundsflickor på 30-talet. I bakgrunden flickhemmet och Strömgrens hus.

uppehålle och fria kläder samt ca. 90 kr i månaden. 3 turades om var 3:e vecka jour, och fick då ligga på hallen där uppe på en dyscha. En toalett fanns på varje sida.

Maten hämtades i kantiner uppe på Minnet. Den blev i allmänhet kall. Det var en av pojkarna som hämtade den. Svea berättar om badningen ”en historia för sig, då drog vi iväg dom till EH, epileptikerhemmet. På vintern kom Axelsson och hämtade, för det fanns häst här på Carlslund. Dom som gick väldigt dåligt fick åka. En

Astrid A. kom till Carlslund egentligen bara för att plocka potatis ett par dagar, men blev där med ett par års ledighet i 50 år. Hon började sedan i ekonomi, ”- sprang från Väsby till Carlslund.” Hon fick passa upp på personalen. Det fanns en ”finmatsal”. På den tiden var det en blåmålad dalainredning (i nuvarande matsalen, tidigare vävsal, finns vägguret kvar. Där åt föreståndarinnan och styrelsemedlemmar. Personalen åt i rummet bredvid. Köks-, tvätt-

personal och karlarna åt i köket. ”Det var stor rangskillnad på den tiden.”

Man körde dricksvatten i stora tunnor från en källa i närheten. Det var tungarbetat och långa dagar. Man bakade för hand, 25 liter åt gången. Först 1929 fick man degmaskin. Gröten kokades i ånggryta.

Maken Einar var eldare och reparatör. Han började på Carlslund 1920. Var med och körde Maria Krantzons kransvagn. Det var inte mycket fritid och inget privatliv för personalen.

”Missionshuset fanns ju för de ogifta – något måste man ha.” Efter över 30 års arbete på Carlslund gick Astrid på en 6 månaders vård-
rinnekurs.

Hon arbetade 13 år i köket, var 7 år på Lindhem och sedan 50-talet fram till pensionen, bland alumnerna på Minnet. ”Roligt var det, man har gjort så gott man kunde, vi har lärt dom att äta fint på porslin och lägga upp maten på fat och inte sleva upp direkt ur kantineerna.”

Tidigare var personalen frisörer också. Rakt upp och ned med lugg och rakad nacke. En del fick hårband, enligt Berta och Ottilia.

Förströelser, sysselsättning

Under 1900-talets början finns endast sporadiska uppgifter från Kungliga medicinalstyrelsens årsberättelser: ”- vistelse i det fria och för de högst stående, lek av allra enklaste slag.” Utförda arbeten: diverse enklare handräckningssysslor såsom vattenbärning och vedbärning, lättare trädgårdsarbete, enklare handarbeten såsom nystning, stickning och virkning, borstbinderi, bandvävning och mattflätning.

1907 kunde 5 manliga och 4 av de kvinnliga sinnesslöa göra någon nytta, de förra mest med ”grofsysslor utomhus, de senare med handräckningssysslor inomhus samt biträda med tillsynen av kamraterna.

1908 kan en av de ”öfreårige sinnesslöe” t.o.m. köra hästen och ensam hämta varor vid stationen (Ture Rehn).

1917 sysselsätts 12 barn 1 timma varje förmiddag med enklare sömning och stickning, samt ordnade lekar (säger Föreningen för sinnesslöa barns vård, årsberättelse).

1923: ”Vid gott väder äro barnen ute, annars får de leka på verandan.” De större barnen får bädda sina sängar, samt hjälpa till med städningen.

1 gosse i tvättstugan, 3 i vedboden, några arbetar i trädgården under sommaren, 1 flicka väver band, 4 stickar, 1 passar de mindre barnen.

Så tycks det fortsätta ända in på 50-talet.

På 20-talet kommer en lärarinna 6 timmar i veckan och läser med barnen, och så en kindergartnlärarinna.

1925 har en slöjdlärarinna tillkommit och lärarinnan är nu lärare i teoretiska ämnen, heter det.

1928 har 20 barn kunnat mottaga skolundervisning, 20 i kindergartnen och slöjd. 20 arbetshemsflickor har sysselsatts med husliga sysslor (det fanns 127 då).

1937 avgår anstaltens lärarinna med pension och den bokliga undervisningen upphör helt.

1947, alltså 10 år senare, finns fortfarande bara slöjdlärarinna och kindergartnlärarinna.

Från senare delen av 20-talet och framåt har gjorts en del intervjuer (några bandade) med kindergartnlärarinnan, som kom 1925 och stannade till 1965, kökspersonal, vårdpersonal och ett par kvinnor, som tillbringat livet på Carlslund sedan 8-årsåldern.

Det berodde mycket på personalen hur man sysselsatte barnen. Kindergartnlärarinnan tog med dem ut på vårarna och plockade nässlor, på sommaren plockade man bär och svamp, och hon lärde dem vilka svampar som var giftiga. Alla som kunde gå tog hon med. Hon var på Lindhem, där det bara var pojkar. Det hände att man gick till Odenslunda för att titta när korna

mjölkades, och i skolsalen på vintrarna hade hon lite övningar, ett danskt recept.

Det fanns inte mycket leksaker på den tiden – lite klotsar, som de satt med mest hela dagarna. De som kunde fick arbeta, ofta ganska hårt, med hushållsarbeten och ute i trädgården. Undervisning fanns väl inte, säger Svea, det blev först på 50-talet. Det var inte så mycket sysselsättning förr i tiden.

Man ordnade väl lite festligheter inför jul och på midsommar.

Berta och Otilia som kom till Carlslund 1936 resp. 1925, 8 och 9 år: De lekte med tygdockor, klotsar och trådrullar. Pojkarna gjorde dock-sånger i slöjden. Man hade stora gungor” – som man mådde illa av” och så sandlåda. På dagarna var man på verandan och lekte, på vintern var man ute och gick eller i arbetssalen (nuvarande matsal i Minnet). På jularna kom jultomten och bultade på, frk. Sparring, slöjdlärarinnan, var jultomten. Man fick lite julklappar och gav varandra också, men de fick inte så mycket pengar på den tiden. Man hade julgran också, med elektriska ljus.

De fick hjälpa till mycket, förr i tiden. Städa och bära ved in i köket. Otilia skötte de fyra hönshusen, fick göra rent och plocka ägg och leverera till köket. Otilia jobbade också i ank- och kalkonhuset uppe i backen (troligen trädgårdsmästarens privata).

I bodarna repade de krollsprint till madrasserna, det dammade så förfärligt, man fick rensa den och byta i madrasserna. På söndagarna när det var mindre personal, hjälpte Otilia till i köket, fick diska stora mathämtare – alltid grovjobbet.

Man fick rensa ogräs, plocka potatis, skörda linet, rödbetor, palsternackor, plocka bär.

Man satte upp linet på tork och skickade in det till stan; sedan kom det tillbaka som garn, och så vävde man handdukar.

På sommaren var man nere i hagen och lekte. Det fanns ett par paviljonger där (numera rivna).

Regnade det var man inne. ”Vi hade en gramfon där. Och så åt vi i paviljongerna på sommaren.”

Fanns ingen nattvakt förr. Fanns bara en på flickhemmet. Man blev inlåst tidigt på kvällen, redan klockan 6, säger Otilia. ”Och de ställde hinkar på rummen för vi kunde ju inte gå på toaletterna. De låste alla dörrarna. Vi fick ropa genom fönstret, om det var något. Vi fick vara alldeles ensamma.”

De hade ingen undervisning, Nu har de träslöjd, och Berta har matträning på måndagarna.

Svea, kokerskan, säger att de lekte mest med klotsar om dagarna. Ebba, kindergartnlärarinnan, var med barnen i skolsalen om dagarna, ” – men vad hon undervisade i, det var hemligt förborgat för oss andra. Vi sjöng med dom, gjorde vad vid tyckte. På 40-talet fick vi en gammal radio, då var det stor glädje.”

Tidigare hade man försäljning ett par gånger om året, sålde vad barnen tillverkat, men det var mest styrelsemedlemmar som kom.

Nu gör man utflykter både utom och inom landet. Åtskilliga gånger har man flugit till Italien, man har rest till Danmark, Österrike och Norge, liksom till Dalarna.

Åker till kyrkan 1:a advent. Arbetar på skyddad verkstad, går i vuxenskola, diverse kurser. Har arbetstider som folket utanför institutionerna – kontorstid med lediga helger, och långa sommarlov som skolbarnen.

Man går på diverse kurser anordnade inom institutionen, man diskuterar och pratar, målar, syr och ”fika.”

Man ser på TV, har musikundervisning och är i simhallen. Har man en ledig eftermiddag, kanske man tar bussen till Väsby centrum och handlar – något som var en omöjlighet tidigare.

Forts. i nästa nr.

Sättra

Några anteckningar om Sättra gård i Eds socken:

Sättra omnämns första gången i brev 1297-1308 av Philip Finvidsson av Runby. (S D nr 1745). Där omtalas ett av honom med ärkebiskop Nils gjort jordabyte av 2 öresland i Sättra i parraochia Edhi = Eds socken. Nästa gång Sättra nämns i handlingar är 1717, då handelsmannen Petter Hök köper av Runsa. I "Sveriges kyrkor" omtalas att den s.k. Ulf saxska graven på Eds kyrkogård har hört till Sättra. Den dateras till 16- eller 1700-talet.

År 1793 köper Carl Jonas Love Almqvists far gården och flyttar dit tre år senare. Han säljer Sättra 1806 och köparen är för undertecknad okänd.

Kammarherre Theodor Ankarkrona på Runsa köpte gården 1856 och hans son Alexis säljer den till Göran Schröderheim, som till prosten i Skånella. Jag citerar ur Elisabeth Falkenbergs bok om släkten "Schröderheims." Hennes morfar var Johan Schröderheim, som dog 1921, 95 år gammal. På sidorna 45-48 i boken skriver hon bland annat: "Året 1862 innebar stora förändringar för prostinnan Anna Schröderheim i Skånella. Efter makens frånfalle den 30 mars måste hon bereda sig på att lämna det hem hon bebott i nära 40 år. Sonen Göran, som med skäl tyckte sig varit ungkarl länge nog, hade ingått förlovning med Mathilda Bruncrona från Finland och till sommaren skulle bröllopet stå. Nu tog han avsked från den aktiva militärtjänsten för att bosätta sig på Sättra, som han köpt av Alexis Ankarkrona.

Sättra var en liten vacker gård i Eds socken inte långt hemifrån Skånella prästgård. Där skulle det bli god plats för prostinnan att framleva sina återstående dagar. Bröllopet mellan Göran Schröderheim och Mathilda Bruncrona ägde rum i brudens hem Korsby nära Ekenäs i Nylands län. Ceremonin firades väl ungefär på samma sätt som i Sverige, men något som stötte den nogräknade Hedvig Jennings-Schröderheim på Skånellaholm var att tjänstefolket uppträdde barfota, t.o.m. passade upp vid bordet i detta tillstånd. Mathilda blev änka 1898 men behöll Sättra till sin död 1922. Hon ägnade sig åt porslinsmålning där hon uppnådde stor skicklighet. Hon skrev också lustiga verser under pseudonymen "Kluddenfelt."

Sättra hade varit i Schröderheimarnas ägo nära 60 år, då arvingarna 1922 säljer gården till grosshandlare Johansson från Stockholm. Dennes dotter Karin säljer Sättra till Upplands Väsby kommun 1968.

Gården, som omfattar 150 hektar, saknar registrerade fornlämningar. Av namnformen, som endast kan härledas till medeltiden, kan man dra slutsatsen att fast bosättning ej funnits på platsen tidigare än på 1200-talet. I våra trakter syftar namnformen icke på fåbod utan på skogsäng eller avlägset belägen slättermark.

Jag slutar dessa anteckningar om Sättra gård med två verser ur en dikt av Johan Schröderheim:

<i>Där i Harva backe jag ser Mälarens vatten glittra mellan löven, stigen slingar sig, stigen som igenom skogens trolska dunkel leder fram till Sättra dagens mål för mig.</i>	<i>Mellan täta lindar sedan rakt på gården leder vägen vandraren fram till trivsamt bo. Där mitt mål jag hinner brodersfamn sig breder, vila mig bereder stilla lantlig ro.</i>
--	---

Hugo Sabel 1991

En kärlekshistoria

En kärlekssaga som levt kvar i folkminnet tack vare att den omnämns i historieböckerna är den mellan unge kung Gustav II Adolf och Ebba Brahe.

Kungen var nitton år och Ebba Brahe två år yngre, när deras kärlek började spira. Några ton-åringar i dagens mening var de väl inte. Gustav II Adolf hade redan varit kung ett par år och många flickor i Ebbas ålder var hustrur och mödrar. Ebba fanns vid änkedrottningen Kristinas hov och kungen kände sig dragen till henne. Den stränga änkedrottningen motar-

betade det hela och ansåg att det skulle vara bättre politiskt sett, om Gustav II Adolf gifte sig med en protestantisk prinsessa. Att direkt förbjuda honom att gifta sig med Ebba Brahe vågade hon inte, men bad dem vänta en tid. Under väntetiden lät hon Ebba förstå att hon på intet sätt gillade förbindelsen.

Av den bevarade korrespondensen mellan de unga tu förstår man hur svår denna väntan var och hur problematiskt förhållandet till kungamodern var för Ebba. Så här skriver Ebba till kungen: "Eders Majestät må jag hava berättat, det jag läser de brev så många gånger och kan ej, svaga tjänarinna, annat giva än min kärlighet och tro. Dock vad mig där på en tid altererar är den stränghet, som Hennes Majestät drottningen mig bevisat, att jag för min trogna tillgivenhet

för Eders kärlighet får vederfaras onåd i alla mina dagar. Dock Gud, som känner mitt hjärta, vet att min trohet ej är för Eders Majestäts höghets skull, det Gud förbjude."

I breven till Ebba försöker Gustav Adolf trösta och uppmuntra sin käresta med försäkringar om evig trohet och ber henne att inte lägga moderns onåd för hårt på minnet.

På våren 1614 drar kungen ut i det ryska kriget. Han gavs inte tillfälle att träffa Ebba personligen före avfärden. I stället skriver han brev till henne, där avslutningen lyder: "Och efter det jag befruktar, att jag en lång tid måste Eder åsyn mista, så har jag velat detta blomstret, som tyskarna "Vergisst nicht mein" kalla, Eder tillhanda sända, bedjandes, att I detsamma för dess stora ringhets skull icke allenast ej velen förakta, utan det upptaga med sådant hjärta, som det varder visserligen Eder översänt utav den som Eder önskar många gånger 100 000 goda nätter, och den som där bliver till sin död Eder trogne och tjänstvillige frände."

G.A.

Kungens bortovaro visade sig bli lång och kärleken höll ej för påfrestningen. Gustav II Adolf hade en förbindelse med Margareta Slots, som resulterade i en son, Gustav Gustavsson, sedermera greve av Vasaborg. En tid efter denna sons födelse trolovades Ebba Brahe med riksmarsken Jakob de la Gardie. Den ungdomliga kärlekssagan var slut. Troheten hade brutits från Gustav Adolfs sida och Ebba hade resignerat. Man kan läsa en underton av bitterhet i de ord, som Ebba ristade in på ett fönster i Stockholms slott med en diamantring som hon fått av kungen: "Jag är förnöjd med lotten min och tackar Gud för nåden sin."

När bröllopet mellan Ebba Brahe och Jakob de la Gardie firades på sommaren 1618 var kungen inte närvarande. Han var i stället ute och provseglade ett nytt fartyg. Hertig Karl Filip och änkedrottning Kristina var närvarande vid vigseln.

Teckning: Nils Stödberg

Enligt traditionen fick Ebba Brahe Runsa som morgongåva. Hon lät riva den gamla herrgården och började på 1660-talet bygga det nuvarande slottet för att ha det till änkesäte. Som arkitekt anlätades Jean de la Vallée.

Och hur gick det för kungen? Jo, han gifte sig med Maria Eleonora av Brandenburg och stupade på Lützens slagfält 1632.

Inga-Lisa Gustavsson

*Källa: Litteraturens och historiens hjältepar.
Allers Familj-Journals handbok 1927 m.fl.*

Så var det då . . .

Det kan ibland vara nyttigt att erinra sig var vi står i dagens välfärdsutveckling. Vi tycker att allt vi uppnått är ganska självklart. Att göra jämförelser med gamla tider är oss ganska främmande. Men vad sägs om nedanstående regler för kontorspersonal, skrivna i nådens år 1852?

Regler för kontorspersonal

1. Gudfruktighet, renlighet och punktlighet är nödvändigt för god affärsverksamhet.
2. Antalet arbetstimmar per vecka har företaget beslutat att minska - kontorspersonalen behöver i fortsättningen bara arbeta mellan klockan 7 på morgonen och klockan 6 på kvällen.
3. Morgonbön hålles varje dag på huvudkontoret. Alla måste närvara.
4. Personalens klädsel skall vara måttfull. Kontorspersonalen får ej roa sig med att klä sig i plagg i ljusa färger. Långstrumpor är förbjudna, såvida de icke är i mycket gott skick.

5. En kamin står till förfogande för personalens trevnad. Var och en av personalen skall vid kall väderlek varje morgon ha med sig två kilo kol för eldning.

6. Ingen av de anställda får lämna arbetsrummen utan tillstånd av herr Ryder. Uträttande av naturbehov är dock tillåten och kontorspersonalen skall använda den del av trädgården som ligger vid andra grinden. Personalen skall själv tillse att denna plats hålles i ordning.

7. Allt samtal är förbjudet under kontorstid.

8. Begäret efter tobak, vin och sprit är en mänsklig svaghet och nyttjande av dessa ting är helt förbjudet. Detta gäller även under fritiden.

9. När antalet arbetstimmar så drastiskt har minskats, har vi beslutat tillåta intagande av föda mellan klockan 11.30 och 12. Arbetet får dock under denna tid under inga förhållanden avstanna.

Att elda brasor.

Nyttigast är det att låta bli, men mysigt är det att tända en brasa, helst vintertid förstås.

Förutsättningen är naturligtvis öppen spis, braskamin eller kakelugn. Nu för tiden är det kanske inte alla som kan konsten att hugga ved, och man behöver ju inte kunna det heller. Huggen ved till öppna spisar och braskaminer finns att köpa på byggvaruhus, bensinmackar, i en del matvaruaffärer och hos vedhandlaren. En fyrtiliterssäck kostar vanligtvis runt femtio kronor, men det finns både dyrare och billigare erbjudanden.

Konsten att elda med ved behöver man i alla fall kunna, om man ska göra en brasa. Några saker att komma ihåg:

Olika träslag har olika förmåga att ge värme. Björkved är vanligast och bäst, den ger bra värme. En lika stor mängd blandved ger sämre värme. Om veden innehåller granklabbar kan det sprätta gnistor ur spisen.

Veden bör ligga inomhus minst ett dygn, innan man eldar med den och den ska vara torr, när den läggs på brasan. Fuktig ved ger lägre värme.

Elda inte så lite att brasan bara pyr. Det är oekonomiskt och inte så bra ur andra synvinklar heller.

Ovanstående synpunkter och påpekanden har jag fått av vana braständare. De brukar också berätta hur man bygger upp en brasa, så att det bara är att sätta en sticka till och tända. Där verkar alla sätt fungera lika bra, varför det är bäst att pröva ut ett eget.

Ett tips som jag har läst i någon tidning är att man kan smälta ljusstumpar i en gammal kasttrull, doppa kottar, låta dem torka och sedan linda in dem i litet tidningspapper och man har utmärkta braständare.

Själv minns jag barndomskökets vedspis, där man eldade för värmens skull, inte för att njuta av brasor. I spisen eldades ibland med kottar. Då gällde det att stänga luckan kvickt, när man lagt in i spisen för gissa om det smällde och sprätte om kottarna när de brann.

Inga-Lisa Gustafsson

Ordbok över Upplands Folkmål

På loppis kan man hitta vad som helst, från näverlurar och mandelkvarnar till ut- och ingångna skor och glasassietter. Många udda saker finner nya ägare och får kanske en ny glansperiod. Så värst billigt är ingenting längre, det mesta har fått ökat värde eller kallas vintage. Fynda kan man i alla fall göra, även om ”fynd” kan se olika ut för var och en.

I somras hittade jag i en boklåda en ”Ordbok över Upplands Folkmål” av Bengt Hesselman. Det var första häftet i vad som väl skulle bli (eller blev) en serie, A-arm. Häftet är utgivet med stöd av Uppsala läns Kungl. Hushållningssällskap 1915. Priset prutades ner till fem kronor.

Av företalet kan man förstå hur insamlingen av ord gått till. Insamlingsinitiativet var professor

Axel Erdmanns. 1915 hade man varit i gång med uppteckningarna i drygt tjugo år. 1896 sändes 16 språkundersökare ut i 22 av Upplands häradet för orduppteckning av olika slag, böjningsformer och fraser, sägner, sagor, historia, skrock, anteckningar om seder och bruk m.m.

Det slutliga målet var att åstadkomma en rikhaltig grammatik över Upplandsmålen, en uppländsk ordbok samt en bearbetning av det som insamlats rörande Uppländsk folklore och kulturhistoria.

Arbetet understöddes pekuniärt av Svenska Akademien och Humanistiska Vetenskapssamfundet och senare även av Upplands läns och Stockholms läns landsting och det igångsattes liknande undersökningar i andra svenska landskap under senare delen av 1890-talet.

Det insamlade materialet var rikhaltigt. Hesselman beräknade att ”Ordbok över Upplands Folkmål” skulle omfatta inemot 30 000 uppslagsord. Hur slutresultatet blev har jag ingen aning om. Mitt femkronorshäfte A-Arm omfattar 625 uppslagsord.

Några exempel: Ordet *affär* uttalas afäd t.ex. i Ed och på många andra sätt i andra socknar, afton kan betyda tiden fram till kl. sex, därefter är det kväll, i varje fall i Vaksala. Själva ordet afton kan uttalas på nästan lika många sätt som det finns socknar i Uppland.

Akape betyder knappt, ynkligt, fattigt och axel ungefär äckel, anderdant är lika med annorlunda, i stället för ”andra gången” sa man anderfål.

Häftet tar abrupt slut vid ordet armbågsled, som kan heta armbagkledt och innan dess har man beskrivit argsigbba (argbigga) och armbrönde (-linning).

Tanken svindlar vid hur många häften alla insamlade ord skulle kunna bli eller hur tjock en samlingsvolym skulle kunna vara. Kanske på nästa loppis....

Inga-Lisa Gustafsson

Industrivägen. En vägs historia

Från järnvägens invigning 1866 till sekelskiftet 1900 (34 år) hände ingenting i det vi kallar Väsby. Det fanns ett litet stationshus med gods-magasin, en lanthandel och sedan 1895 ett missionshus.

I övrigt var trakten ett fungerade lantbruk.

Stationshuset byggdes där spåret korsade vägen (Väsbyvägen), som från Pickhus krog vid Stockholmsvägen gick väster ut mot Ståket genom Ed. 1901 började det hända något nära stationen. En snickerifabrik, som legat vid Carlslund i Fresta, flyttade till en tomt ett stycke norr om stationen. Två år senare hände det som skulle bli helt avgörande för traktens framtid. Ing. Anton Tamm köper Stora Vilunda gård och börjar bygga en metallindustri – Väsby verkstäder ”Messingen” vid ån mitt för stationen. Han lät 1904 upprätta en provisorisk ”stadsplan” över ett område, som i söder sträckte sig från Smedbyns gräns till St. Wäsby mark i norr, vid Ävägen-Ladbron. Planområdet var c:a 250 m bredd räknat från ån mot öster. Genom att dra två parallella vägar i N-S riktning genom området – en på vardera sida om industritomen – markerades indelning i kvarter.

Grunden var lagd för det blivande Upplands Väsby.

Vägen närmast ån blev på den år 1910 fastställda stadsplanen ”Väsby Villastad”, Industrivägen. Den andra vägen fick namnet Optimusvägen. Båda vägarna slutade i söder vid ett område, där Energiverket ligger idag. I norr börjar Optimusvägen vid Centralvägen. Men Industrivägen börjar längre bort vid Väsbyvägen. Hörmtomen mot Väsbyvägen och ån var bebyggd av Rickard Erikssons lanthandel, ett par bostadshus, ett bageri och i hörnet mot Centralvägen ett café/konditori. I östra hörmtomen mot Väsbyvägen byggdes en såg och brädgård samt en kvarn och en smedja. Närmast mot söder fanns Bengtssons Häståkeri, senare utökat med Taxi. Därefter kom Konsums tomt, som gränsade mot Centralvägen.

Söder om Centralvägen fanns Spännares tomt med två hus. Det närmast Centralvägen blev Calle Svedlunds Frisersalong, det andra var Spännares bostad. Grannen vidare mot söder var fotograf Hedvig Lundqvists hus Brobacken, ett av de största husen i dåtidens Väsby. Huset innehöll förutom frökens Lundqvists ateljé och bostad i överplan, i suterrängutrymmet Ernst Åkerlinds kött och charkbutik samt Larssons (Raklasses) Tobaks och Pappershandel och innanför den hans raksalong.

Fotograf Lundqvists hus skildes från kvarteret Messingen av en gränd, som gick från Optimusvägen till Industrivägen. Jag tror att den var en förlängning av den ännu kvarvarande Finsspångsvägen.

På kvarteret söder om Messingen låg två handelsträdgårdar; Hellgrens och Bröderna Pihls. Sedan följde ett öppet åkerfält, innan kvarteret med Optimus industri började. Den industrin flyttade ut från Stockholm under åren 1907-1909. Åkerfältet innan Optimus skänkte bolaget till idrottsplats i Väsby. Det blev idrottsplatsen Optimusvallen. I kvarteret efter Optimus låg industriarbetarnas bostäder. Bland dem invid Industrivägen de två största, ”Kistan” och ungkarlsbaracken ”Ungkarlsborg”, av folkhumorn döpt till ”Kolingsborg.” Samhällsbebyggelsen längs Industrivägen avslutades med ett krukmakeri och närmare ån ”Tvätt-Tildas” stuga.

Där slutade Industrivägen och där låg samhällets första fotbollsplan. Mellan ån och Industrivägen fanns ingen bebyggelse förutom på kvarteret norr om Centralvägen.

Fotot utlånat av Lennart Hedlund

Korsningen mellan Centralvägen och Industrivägen bildade en öppen plats, ett torg, med stationen i fonden och ”fiket”, Konsum, frisör, chark, tobak/pappershandel, åkeri, handelsträdgård och Rickards lanthandel inom synhåll.

Kaféet var populärt på många sätt. Ett visar följande episod:

Grabbar, som förr jobbade på Torsåkers gård, berättar att de hade som uppgift att på förmid-

dagarna uträtta gårdens postärenden och mindre inköp i samhället. Färden företogs alltid med vagn, dragen av hästen Putte. Det var en snäll häst, som gillade smörgås och godsaker. Han var mycket omtyckt av flickorna på konditoriet vid stationen, som ofta gav honom något ”godis.” En dag när kusken Arne Carlsson ställt hästen utanför kaféet för att göra inköp, var en kund före honom. Det var en dam. Hon betalar och öppnar dörren för att gå, men skriker högt och går baklänges in igen. ”Det står en häst på trappan.” Flickorna ropade förtjusta: ”Oj, vi har glömt ge honom bakelse idag.” Putte får sitt godis och väntar sedan lugnt, tills Arne kör hem mot gården. En bild av Väsbyidyll vid Industrivägen.

Med tillkomsten av ”Messingen” och AB Optimus (även kallat ”hemmet”) och samhällets framväxt, ökade trafiken på järnvägen. Väsby blev ändstation för lokaltrafiken från Stockholm norrut. Det medförde att tåg blev stående tvärs över vägen mot Ed och hindrade vägtrafiken – vägen gick förbi stationshusets södra gavel rätt över banområdet. Problemet löstes – enligt uppgift – 1911 då vägövergången flyttades c:a 700 meter mot söder till i höjd med Optimus. I samband med den nya plankorsningen blev Industrivägen genomfart mot Ed och Stäket. Industrivägens underlag var dåligt. Hela samhället är byggt på flera meter tjockt lerlager, så att vid regn och tövåder blev Industrivägen likt en lervälling.

Det är bakgrunden till följande berättelse, som brukar citeras på gatukontoret:

Industrigubbarnas förströelse var sommardag att åka till Stadion i Stockholm och se på idrott och fotboll och därefter ta en ”krogsväng” eller två. Kanske medfördes även en fickflaska hemifrån. Vid tillfället ifråga hade sommaren och hösten varit ovanligt torra, så det var lågvatten i ån, närmast en tunnflytande lervälling på åbotten.

Två gubbar, som bodde i södra delen av samhället och hade dålig erfarenhet av Industrivägens kvalitet, kom sent en söndagskväll från Stock-

holm. De var ganska ”runda under fötterna” så kursen var ostadig. De gick av tåget, genom det dåvarande stationshuset, över planen därutån och tog sikte på bron över ån. De missade den och halkade ner i den nästan torrlagda ån och började under ljudligt klafsande följa den mot söder (hemåt), ivrigt svärande över de dåliga vägarna i Väsby, främst Industrivägen.

Att vägen var under all kritik, framgår av ett uttalande från 1924 av Edsbor som skulle färdas där: ”Utfartsvägen från Eds socken till Väsby järnvägsstation, som är mycket livligt trafikerad, befinner sig på den sträcka omkring 100 m, där vägen går förbi Väsby Verkstäders fabrikskomplex, vid minsta nederbörd i ett skick, som är under all kritik, beroende på att icke blott allt vatten från fabriksområdet utan även allt takvatten från en stor del av byggnaderna dels fritt, dels genom stuprännor har sitt fall och avlopp ut över vägen, enär dike och avlopp

saknas mellan nämnda fabriksområde och vägen.”

Den blev så småningom asfalterad.

Från banområdet drogs ett stickspår för godsvagnar över ån till ”Messingen.” Det slutade vid Industrivägen. Under andra världskriget byggde SJ ett rödmålat lokstall vid spårets slut, där ett reservlok (ånglok) ställdes upp om elströmmen av någon anledning skulle skadas.

I skrivande stund är Industrivägen avstängd mot Centralvägen, men den skall inte försvinna helt, säger stadsarkitekten till mig vid ett samtal. Och det är viktigt. För Väsby historia är helt beroende av ”Messingen” och vägen dit, Industrivägen.

Hugo Sabel

Höghus med 14 våningar i Runby.

I dessa tider, då byggnation planeras överallt i Upplands Väsby, kan det kanske vara intressant att gå tillbaka till 1958 och se vilka visioner man hade då, t.ex. för Runby:

Ett nytt stadsplaneförslag för de centrala delarna av Runby har lagts fram för de styrande i Upplands Väsby kommun. Förslaget har i görligaste mån tagit hänsyn till den nuvarande bebyggelsen, så att man inte skulle göra för stort ingrepp på den. De villor, som enligt det nya förslaget måste bort, är främst äldre villor. Trots att man gått fram med varsamhet med den nuvarande bebyggelsen, har man genom det nya förslaget i centrala Runby fått plats för c:a 1.080 nya lägenheter med en sammanlagd lägenhetsyta på 87.600 kvadratmeter. I dessa beräknar man få plats för cirka 3.500-4.000 personer.

Den dominerande bygghuset kommer att bestå av fyra stycken skyskrapor på 14 våningar, som placeras på höjden på ömse sidor om den

nuvarande Backvägen. Dessa skyskrapor, som får formen av punkthus, kommer att rymma 84 lägenheter vardera eller cirka 335 sammanlagt. Hela den övriga nybebyggelsen är enligt förslaget koncentrerad till Hagvägen och Trädgårdsvägen.

Den påbörjade stjärnhusbebyggelsen kommer att fortsätta norrut med ytterligare tre stjärnhus, som placeras på eller utmed den nuvarande Hagvägen. Det mellersta av dessa får hela 12 uppgångar och de två övriga tre uppgångar var. I dessa, vilka liksom tidigare får tre våningar, kommer att rymmas 200 lägenheter.

Ett markant inslag i den nya bebyggelsen blir två långa trevåningshus i bågform. Det ena kommer att sträcka sig från den nuvarande golfbanan utmed Hagvägen-Trädgårdsvägen fram till Konsums butik. Den andra, som blir cirka 200 meter lång, skall sträcka sig från trak-

Runbyvision från -58

ten av Runbyvägen 12 i en båge norrut utmed den nya Hagvägen, som placeras väster om den nuvarande. Dessa två hus beräknas rymma 288 lägenheter, 108 i den förstnämnda och 180 i den senare.

Utmed nuvarande Trädgårdsvägen blir det bebyggelse med trevåningshus på båda sidor mellan Runbyvägen och Oxundavägen. Denna kommer att bestå av tre lamellhus med 257 lägenheter. På södra sidan av Trädgårdsvägen placeras två hus i U-form och på norra sidan ett längre hus, som får formen av en trubbig vinkel.

Ett affärscentrum planeras i södra delen av den längre, bågförmiga byggnadskroppen och ett affärscentrum i den nya stjärnhusbebyggelsen.

I förslaget ingår också ett stort antal parkeringsplatser för bilar. Man har räknat med 1 bil på 150 kvadratmeters bostadsyta, vilket är nuvarande norm, samt med en kompletteringsnorm på 100 procent, allt enligt byggnadsstyrelsens anvisningar.

Genom det nya förslaget måste man begära ändring på den förut uppgjorda stadsplanen, som fastställdes av regeringen så sent som i januari i år och som inlämnades för cirka två år sedan. Det första man nu har att göra, är att begära byggnadsförbud på de berörda områdena och lägga in en begäran om stadsplaneändring. Byggnadsnämndens ordförande Gunnar Lindkvist räknar med, att denna ändring skall kunna bli klar om något år, och det torde även vara möjligt att dispensvägen få en del av området klart tidigare, som så skulle behövas.

Det nya förslaget har upprättats av Vattenbyggnadsbyrån, där professor Sune Lindström

och arkitekt Arve Nenn svarat för utformningen av det och framlades för byggnadsnämnden så sent som den 3 februari. Därpå behandlades stadsplaneförslaget av kommunalnämnden och byggnadsnämnden vid ett gemensamt sammanträde den 5 februari, då man var överens om att gå in för

det nya förslaget. Detta kommer nu närmast att gå till kommunalfullmäktige för vidare behandling. Förslaget är förestavat av behovet att få en koncentrerad bostadsbebyggelse nära järnvägsstationen.

På modellen, som återges här ovan, framgår tydligt, hur den föreslagna bebyggelsen kommer att placeras. På främre delen av modellen syns de redan färdiga stjärnhusen till vänster, och i borte delen till höger syns de färdiga radhusen med undantag av de två senaste.

Som framgår av modellen kommer bebyggelsen att domineras av de fyra skyskraporna på högsta delen av Runbyområdet. Enligt ett alternativt förslag kunde där placeras ett C-formigt 7-våningshus, men vid behandlingen i byggnadsnämnden och kommunalnämnden ansåg man att de fyra höghusen var trevligare.

Det långa, bågförmiga lamellhuset till höger kommer att sträcka sig ända bort till radhusbebyggelsen och blir cirka 400 meter långt, alltså längre än vad som först uppgavs. Det bågförmiga lamellhuset till vänster blir ungefär hälften så långt.

Omkring en halv miljard beräknar man att hela bebyggelsen kommer att belöpa sig på.

Enda marken inom området, som är tillgänglig för omedelbar bebyggelse, är gårdet utmed Trädgårdsvägen mellan Allévägen och Oxundavägen. Om dispens erhålles, är det stora möjligheter att lamellhus med cirka 80 lägenheter påbörjas redan i höst.

Allan Eklund

Det lackar mot jul

Tiden lider och snart är det dags för julklappsverser och grötrim. Hembygden har beslutat att i stället för skriva om de gamla och nya pepparkakskryddorna så försöker vi hjälpa till att rimma på gröt och paket. Alla har vi väl någon äldre släkting, som envisas med att det ska vara rim på paketen och varför inte. Kanske är det litet kul i alla fall och traditionsbärare är det inget fel i att vara.

Till den som har allt, kan man alltid köpa en citronpress. Ett lämpligt rim till denna:

*Hälsans eget ABC
och med särskild vikt på D
är ju alltjämt vitaminer.
Lätt de trilla dussinvis
för ett ganska rimligt pris
ut ur detta slags maskiner.*

Rim till en köpt eller hemstickad halsduk:

*Låt mig beskyddande vila
intill ditt klappande bröst.
Bitande stormvindar ila
låt mig då bli din tröst.*

Rim till ett paraply:

*Jag duger i rusk och jag duger i regn.
Tryggt kan du gå i mitt skyddande hägn.*

Julklappsrim till en slips:

*Att välja den här var minsann inte roligt.
I valet och kvalet jag var!
Det är nog ej heller det minsta troligt
att smaken din träffat jag har!*

Tjusiga underkläder kan ges bort med dessa ord:

*Röda yllebyxor är
bra att ha mot kyla.
Fastän bättre nog det klär
dig att med dessa skyla.*

Om man inte kan hitta på något rim, som passar till den speciella sak man vill be bort, så kan man dra till med ett rim i största allmänhet, ett rim som kan passa till allt, t ex:

*Det här är ingen bil.
Det får man nog mera sällan.
Och ingen krokodil
men något mittemellan.*

Eller:

*Om än du undrar i hundra år
kan du inte gissa, vad här du får.*

Och en annan variant:

*Här får du ett lackat och fint paket
vars innehåll ingen människa vet.*

Och vill man breda ut sig litet mera, kan man skriva:

*En liten sak jag ger dig här
och hoppas innerligt att den är
om ej vacker just precis
kanske ändå på sätt och vis
en mindre grej som du kan ha
och som kan vara ganska bra!*

Fantasin kan tryta och det slutar med att man köper ett presentkort. Då kan man rimma så här:

*Jag grubblat länge men förgäves
och valt emellan smått och stort.
Av ängslan jag nästan kvävdes
och sätter allting på ett kort!*

Det var en början på julklappsrimmens väg och nu flödar säkert den egna inspirationen. Därför fortsätter vi nu med grötrimmen, som också kan behöva förnyas. Man brukar ju dra det rim man kommer ihåg, och det blir samma år efter år.

Varför inte överraska med ett nytt. Här kommer några rim, nya och gamla:

*Här bland alla juleljus
ätes gröt i detta hus!*

*En liten mandel svärmar
ibland de risgryn små.
Jag mig till honom närmar
om blott jag äter på.*

*Min mage är förstörd av punschen,
jag botar den med gröt till lunchen.*

*Om jag här nu mandeln får
blir jag säkert gift i år.
Om ett år jag önskar bara
att jag låtit mandeln vara.*

*I svenska magars djup en gång
en grötslev välte fång på fång.*

*Gröten är kokt i spiseln och ej i någon kärna
Fast flickorna säger nej så vill de så gärna.*

*Gröt och mjölk och fyra supar
Jag önskar att julen aldrig slutar.*

Och slutligen:

*Att rimma på gröten är riktigt svårt
Och den som ska lyckas får arbeta hårt.
Men rimma på gris kan ju alla och allt
även gröt kan behöva en god nypa salt.*

Och allra sist:

*Ät gröt när sorgen till dig nalkas.
Ät gröt, när glädjen kring dig skalkas.
När döden kommer, käckt den möt
och än i sista stunden – ät gröt!*

*Gröt är gott
men nog vi fått*

hälsar redaktionen.

Grötgrytan

Det var en gång en liten flicka, som bodde med sin mor i en liten by. De hade det trångt och fattigt i sin stuga och många gånger kunde de få gå hungriga till sängs.

Så hände det en dag när flickan var ute och plockade bär, att en gammal gumma kom fram till henne. Hon hade en gammal gryta i handen och den räckte hon fram till flickan. – Här ska du få en gryta av mig, sa hon. – Jag vet, att det är klen med maten hemma hos dig. När du sätter den på elden och säger: Koka gryta! ska du få se, hur god gröt den kokar. Då du inte vill ha mer, ska du säga: Hör upp gryta! så slutar den att koka.

Flickan neg vackert och tackade den snälla gumman, och så sprang hon hem och glad var hon, må ni tro. Sen felades det minsann inte mat i huset längre. Så fort flickan och hennes mor var hungriga, satte på grytan och sade: - Koka gryta! då började det genast koka och puttra i grytan, och de kunde ösa för sig den allra läckraste vita gröt. När de var mätta, sa de: Hör upp gryta! och så var grytan ren och fin igen.

En dag hade flickan gått ett ärende, och då skulle modern ensam koka gröten och satte på grytan som vanligt. – Koka gryta! sa hon och strax började grytan puttra och koka. Men när gumman fått så mycket hon ville och skulle ha grytan till att sluta koka, hade hon glömt bort, vad

hon skulle säga, och snart började gröten välla upp över kanterna på den och rinna ut i spiseln och ner på golvet.

- Vad var det jag skulle säga? skrek gumman förfärad, men grytan bara fortsatte att koka som förut. Gröten vällde och vällde ut ur grytan, och när gumman öppnade dörren, rann den ut i förstugan och längre och längre ut på vägen och in genom dörren till nästa hus och det nästa, överallt där dörrarna stod öppna rann den in.

Den rann hit och dit och snart var hela byn full med gröt. Gumman var alldeles utom sig av förfäran, men inte kunde hon komma ihåg, vad hon skulle hejda den med, och grytan bara kokade och kokade och kokade.

Då kom äntligen flickan hem. – Hör upp gryta! skrek hon. Och strax slutade grytan att koka.

Men den som hade något ärende till den byn, han måste ta en stor slev och äta sig in där.

Detta är en riktigt sann historia, som har tilldragit sig i Väsby för mycket, mycket länge sedan, på folksagornas tid. Det sägs att den där byn låg bortåt Ödemarken, men det är inget som man med säkerhet vet.

Hjälp till att slå vakt om vår fina Hembygdsgård!

I somras blev samlingssalen Ladugården utsatt för inbrott och skadegörelse.

Hembygdsföreningen vädjar till alla medlemmar, att under kvällspromenad eller annan förbipasserig ta en extra titt på hur det ser ut runt

Hembygdsgården och Ladugården och att fönster och dörrar ser normalt stängda och hela ut.

Om inte, ber vi dig ringa till någon av våra värddar för samlingssalen eller till mig, ordförande i föreningen.

Vi kommer självklart att se över skyddet av lokalen tillsammans med kommunen som är ägare till Ladugården.

Tack för din hjälp!

Kjerstin Björkman
ordförande
tel: 070/755 2970

Ingegerd Petersson
värd
073/806 8404

Siv Rydén
värd
070/629 5667

HYR LOKAL MED ATMOFÄR!

Upplands Väsby Hembygdsgård erbjuder Nedre Runbys LADUGÅRD till konferenser, årsmöten, kurser, minnesstunder och liknande.

Hyresansvarig ska vara lägst 30 år

LADUGÅRDEN är en handikappvänlig lokal med plats för upp till 50 personer. Tillgång till kök med utrustning för enklare tillagning av förtäring. Diskmaskin finns ej.

LADUGÅRDEN ligger på bekvämt avstånd från pendeltågstationen i Upplands Väsby. Det finns en stor parkeringsplats i anslutning till pendeltågen och närhet till ladugården. Buss 562 från pendeltågsstationens västra sida med hållplats 150 meter från ladugården.

Uthyrningsvärdinnor

Ingegerd Petersson 08 - 590 347 76

Siv Rydén 08 - 590 333 46

Telefontid mån - fre 09.00 - 16.00

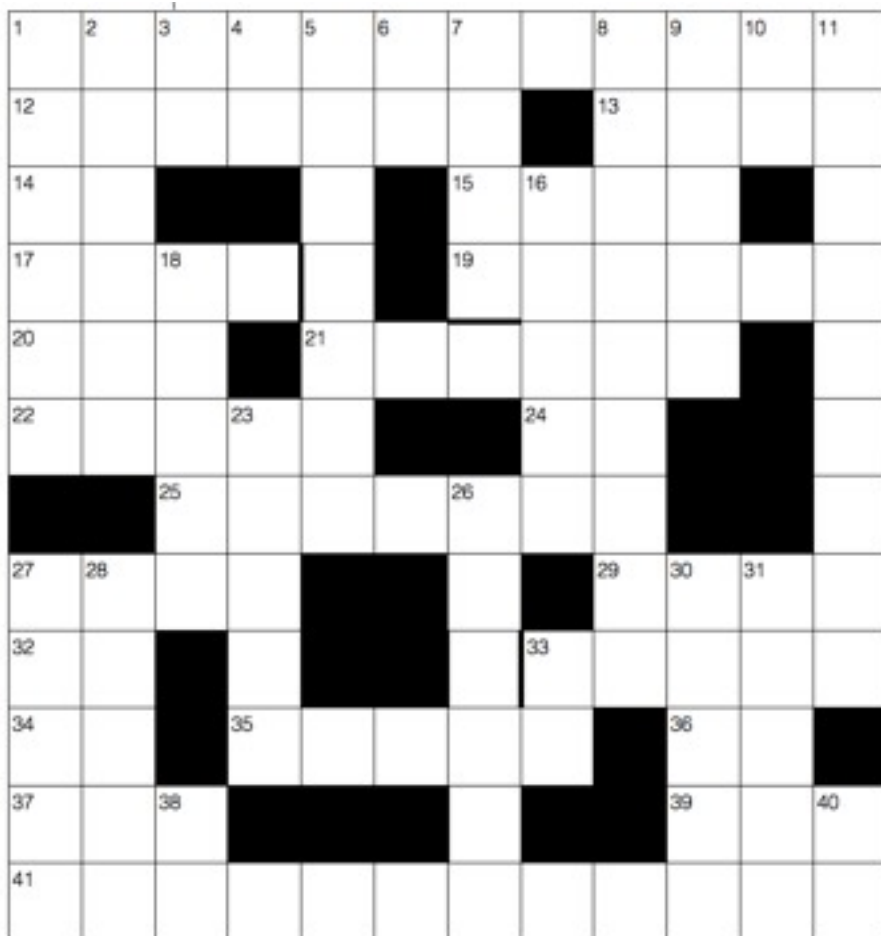
Vågrätt

1. De väntar kanske litet nervöst på utgången
12. En form av salladsgrönt
13. Gammalt kulturspråk
14. Ingår i vissa efternamn
15. Han bodde på sin tid i Bredden
17. Klot
19. Delstat i USA
20. Betraktar
21. Optimus hade stor sådan
22. Numerär
24. Kunglig signatur
25. Representant eller hemligt ombud
27. Skir
29. Tjusa eller förleda
32. Rikemansbil
33. Nedsmutsad
34. Kan inte komma högre
35. Senfärdiga
36. Nyhetsgivare
37. Svensk exportartikel
39. Emblas make
41. Sådana för väl många

Lodrátt

1. Till hjälp för många arbetslös
2. Väsby genom tiderna mest kända taxiförare?
3. Ej ut
4. Norpa
5. Hawaii-instrument
6. Gräns
7. Så kan det gå, mer eller mindre
8. Rådande
9. Sorglig
10. Del av Väsby
11. Kan man få för hemarbete
16. Sådan tackar man för
18. Bekant Väsbybo, om vilken det går många historier
23. Släkting på manssidan
26. Kan vara ”på vågen”
27. Är skönt att kunna dra på sig ibland
28. Belevad
30. Tas kanske på sjön?
31. Dra streck
33. Los Angeles
38. Tidigare Stockholmsavisa
40. Myntförkortning

Julkorsord 2012

Konstruktör: Lennart Hedlund
 Lösningen insändes senast 31 dec.
 till: Hembygden, Box 40
 194 21 Upplands Väsby
 Märk kuvertet ”JULKORSORD”

Vinnare korsord 3 -2012
 Torsten Hemph
 Eva Eriksson
 Karin Andersson

Lösningtill korsord 3 - 2012

Upplands Väsby Hembygdsförening
Box 40 194 21 Upplands Väsby

BLI MEDLEM
Datum

.....

Person 1

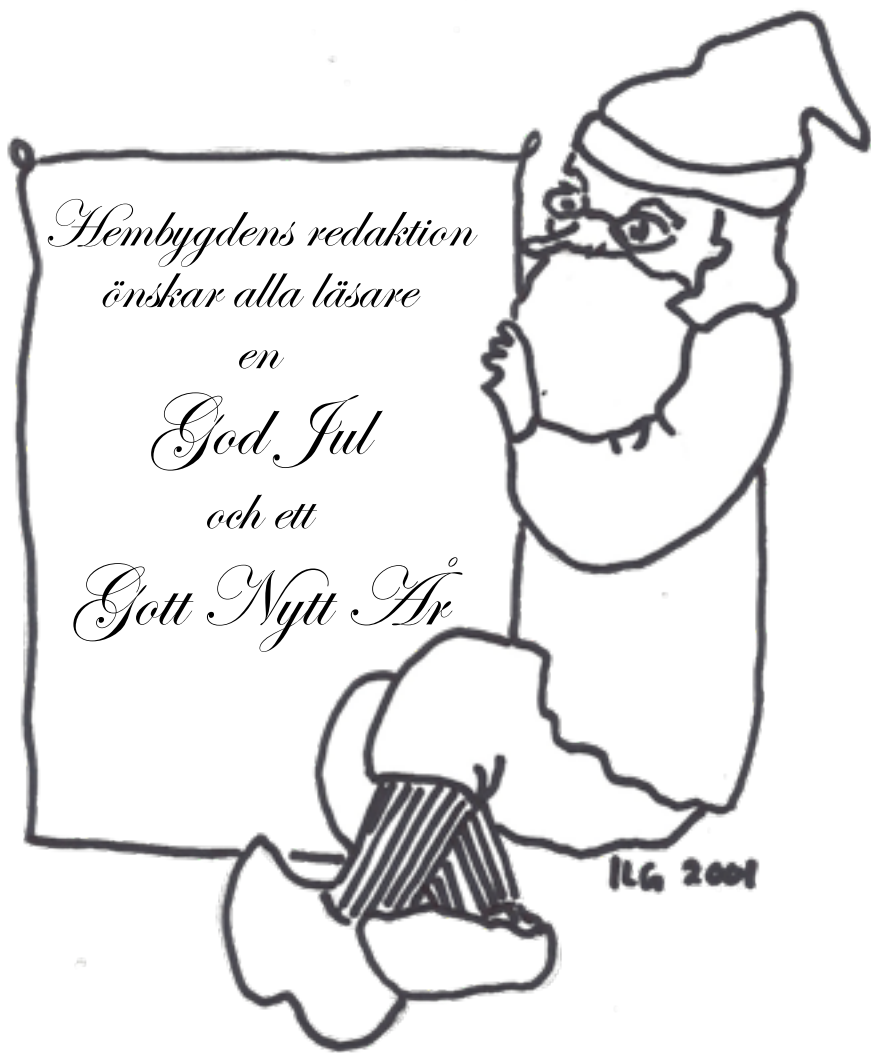
Förnamn	Efternamn	Född år
Adress		
Postnummer	Postadress	
Telefon	Mobil	
E-maladress		

Person 2 (ev)

Förnamn	Efternamn (om annat än orsaksbände)	Född år
---------	-------------------------------------	---------

YRKESERFARENHET/ INTRESSEN

Främst sådant som du bedömer kan vara av intresse inom föreningens verksamhetsområden.	
--	--

*Hembygdens redaktion
önskar alla läsare
en
God Jul
och ett
Gott Nytt År*

ILG 2001

Upplands Väsby Hembygdsförening

STYRELSE 2011- 2012

Kjerstin Björkman, ordförande
Klas Lundkvist, vice ordförande
Inger Nyström, kassör
Barbro Fredriksson
Barbro Kvist, ledamot
Susanne Bergman, ledamot
Kurt Norlin, ledamot

Telefon

590 320 82
590 936 81
590 820 93
590 339 86
590 917 21
590 858 84
590 338 38

ERSÄTTARE

Ingegerd Petersson
Bo Torpare
Gunilla André
Gun-Britt Welander
Roland Storm
Kjell Ehrnholm

590 347 76
590 894 44
590 338 34
590 843 19
070-729 27 60
590 343 62

MEDLEMSBLADET HEMBYGDEN

Inga-Lisa Gustafsson

590 336 42

REVISORER

Ordinarie
Göran Sandberg
Mats Lejdeby

Ersättare
Anette Ernholm
Anna-Greta Kolmé

VALBEREDNING

Vanja Edwinson, sammankallande
Kerstin Kéry
Leif Welander

590 344 66

Box 40, 194 21
Upplands Väsby
Besöksadress
Hagvägen 2/Pukslagargatan

Telefon
08-590 826 40 (tidvis bemannad)
E-post
info_uvhbff@yahoo.se

Plusgirokonto
29 81 91-8
Årsavgift(2013)
125 :-